

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3.1 ความเป็นมาของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003

ก่อนที่อนุสัญญาว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จะมีผลบังคับใช้นั้น ได้พยายามสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยจัดให้มีโครงการความร่วมมือ และร่วมกันกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในระดับประเทศขึ้นมา จนนำไปสู่การจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในระดับประเทศขึ้นมา จนนำไปสู่การจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ในปี 2003 ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาถึง ความเป็นมาของอนุสัญญาเพื่อให้เข้าใจถึงวิวัฒนาการในการพัฒนาโลกในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จะต้องไม่ได้

ความเป็นมาของก่อนมีอนุสัญญาว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นสามารถแบ่งออกเป็นสามช่วง ดังนี้

(1) ช่วงเริ่มต้น

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่ประเทศต่างๆ เริ่มมีการประกาศเสรีภาพกันมากขึ้น ประเทศเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงความเป็นตัวตนของตนเองของชาติตนเองผ่านวัฒนธรรมของตน จึงมีแนวคิดในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขึ้น

องค์การ การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งมีภารกิจหลักในการสร้างสันติภาพระหว่างประเทศ ผ่านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ในด้านวัฒนธรรมนั้น ได้มุ่งเน้นการดำเนินการให้เกิดความร่วมมือในด้านศิลปะ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก และดำเนินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม เช่น วรรณกรรม พิพิธภัณฑสถาน และภาษาเป็นต้น ทำให้ยูเนสโก จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการดูแลเรื่องมรดกวัฒนธรรมนับตั้งแต่นั้น

ในปี 1946 ได้มีการก่อตั้งองค์การหรือสภาการพิพิชภัณฑ์ระหว่างประเทศ (International Council of Museums) เพื่อส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศด้วยวิธีต่างๆ และก่อตั้งสภาดนตรีระหว่างประเทศ (International Music Council) ขึ้นในปี 1949 ซึ่งเป็นกรให้มีความสำคัญแก่ผลงานของศิลปินซึ่งนำไปสู่การจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์สากล (Universal Copyright Convention) ในปี 1952

เนื่องจากผลของสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้วัฒนธรรมหลายอย่างสูญหายและถูกทำลายทำให้หลายประเทศตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของการรักษาวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้นและเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายที่ปกป้องวัฒนธรรมในช่วงสงคราม เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่วัฒนธรรมดังเช่นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงนำไปสู่การจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีที่มีการขัดกันทางอาวุธ ในปี 1954 โดยในอนุสัญญาดังกล่าวได้มีการกล่าวถึงคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” (Cultural Property) ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางวัตถุที่มีคุณค่า ต้องอนุรักษ์ไว้ และคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ยังปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยวิธีห้ามและป้องกันการนำเข้า ส่งออก และโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางวัฒนธรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 1970 เป็นกฎหมายแม่แบบซึ่งมีแนวทางในการวางระบบคุ้มครองวัฒนธรรมดั้งเดิม (Folklore) เพื่อเป็นแนวทางในการตรากฎหมายให้แต่ละรัฐนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Law) หรือกฎหมายอื่นตามเห็นสมควรเพื่อส่งเสริมการใช้บังคับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ในกรณีที่มีการขัดกันทางอาวุธอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1966 ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของยูเนสโก ได้มีมติตั้งปฏิญญาว่าด้วยการแห่งความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านวัฒนธรรมซึ่งได้หลักเกณฑ์ไว้ว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นศักดิ์ศรีและมีคุณค่าที่จะต้องได้รับความเคารพและการอนุรักษ์ไว้ คนทุกคนมีสิทธิ์และหน้าที่ที่จะพัฒนาวัฒนธรรมนั้นและทุกวัฒนธรรม เป็นของมวลมนุษยชาติ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ความร่วมมือในด้านวัฒนธรรมเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนทุกคนทุกประเทศ ซึ่งควรแบ่งปันความรู้และทักษะทางวัฒนธรรมของตนเองกับบุคคลอื่นปฏิญญาฯ นี้เป็นแนวทางพื้นฐานในการพัฒนานโยบายด้านมรดกวัฒนธรรมของยูเนสโกนับตั้งแต่นั้นมา

หลังจากนั้นเป็นช่วงสงครามเย็นและเป็นช่วงที่ประเทศต่างๆ เริ่มประกาศอิสรภาพมากมาย ซึ่งหลายประเทศเหล่านั้นเล็งเห็นถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองเพื่อปกป้องความเป็นตัวตนของชาติมากขึ้น ในการประชุมคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเกี่ยวกับองค์กร การบริหารจัดการและการเงินในมุมมองของวัฒนธรรม ในเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ในปี 1970 ประชุมนี้ทำให้เกิดแนวคิด เรื่องการพัฒนาวัฒนธรรม และเรื่องมิติทางวัฒนธรรมของการพัฒนา ซึ่งเป็นการหารือเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์กร การบริหารจัดการ และการเงินของวัฒนธรรม ด้วยผลการประชุมนี้พบว่า

มีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน หลายแห่งกำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหาย เนื่องจากขาดทรัพยากรในการดูแลและไม่มีระบบการบริหารจัดการและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงต้องมีการเพิ่มบทบาทให้องค์กรเอกชน (NGOs) มาสนับสนุนการดำเนินงานในการบริหารจัดการวัฒนธรรมด้วย

ในปี ค.ศ. 1972 ยูเนสโกได้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมลักษณะเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน เป็นต้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกับมรดกวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปแบบ การแสดงออก การปฏิบัติ ประเพณี ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(2) ช่วงหลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติใช้บังคับ

ในปี ค.ศ. 1973 หลังอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติใช้บังคับได้เพียง 1 ปี ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่ยูเนสโก ตัวแทนของรัฐบาลโบลิเวียเห็นว่ามรดกวัฒนธรรมนั้นยังมีมรดกวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นวิถีชีวิต แนวปฏิบัติต่างๆ การแสดงออกในชีวิตประจำวันของมนุษย์ จึงได้เสนอให้มีพิธีสาร ตอบให้อนุสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์สากลเพื่อให้มีการคุ้มครองคดีพื้นบ้าน เพื่อที่จะคุ้มครองงานศิลปะและวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยปรากฏมาในเอกสารเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเครื่องมือระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองคดีพื้นบ้านแต่ไม่ได้รับการตอบรับเหตุผลที่ตัวแทนรัฐบาลประเทศโบลิเวียได้เสนอประเด็นดังกล่าวข้างต้นเป็นผลมาจากการที่มีวงดนตรีต่างชาติที่นำเพลงพื้นเมืองของเปรูและโบลิเวียมาแต่งเป็นเพลงชื่อ If I could ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมถูกแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อส่งออกมาในเชิงพาณิชย์

ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของยูเนสโก ครั้งที่ 21 ได้มีการเรียกร้องให้ศึกษาเพื่อจัดทำหลักเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองคดีชนพื้นบ้าน ยูเนสโก และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก จึงได้ร่วมกันจัดทำกฎหมายแม่แบบเพื่อคุ้มครองการแสดงของคดีชน ในปี 1982 แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากบางประเทศขาดการพัฒนาและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลต่างๆ จนกระทั่งในการประชุมนโยบายวัฒนธรรมโลก (The World Conference on Cultural Policies : MONDIACULT) ณ กรุงแม็กซิโกซิตี ประเทศแม็กซิโก ได้มีการให้ความสำคัญในเรื่องพัฒนา มรดกวัฒนธรรมว่าเป็นตัวแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และอำนาจอธิปไตยของรัฐ

¹ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2552). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัย และจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม. หน้า 145.

ต่างๆ เป็นส่วนที่แสดงออกจากจิตวิญญาณร่วมกันของคนในรัฐ ดังนั้นจึงต้องมีความตระหนักและเคารพซึ่งมรดกวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้² จึงได้มีการออกปฏิญญากรุงแม็กซิโกซิตี้ว่าด้วยนโยบายวัฒนธรรม เพื่อสร้างแนวทางในการสร้างความร่วมมือและการสื่อสารในด้านวัฒนธรรมให้แก่ประชาคมโลก ก่อให้เกิดแนวคิดที่ให้เกิดความตระหนักถึงอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนว่ามีตัวตนอยู่ในโลก รวมทั้งยอมรับว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นของกันทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยอาศัยหลักการพื้นฐานของสิทธิความเป็นมนุษย์ (Rights of the human being) ระบบค่านิยม (Value systems) ประเพณี (Traditions) และความเชื่อและถือ (Beliefs) และถือว่าได้มีการจำแนกประเภทมรดกวัฒนธรรมให้ครอบคลุมทั้งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และการแสดงออกในวิถีชีวิตของมนุษย์ รูปแบบการดำเนินชีวิต ประเพณีอันเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของมรดกวัฒนธรรม

หลังจากนั้น 7 ปี ในปี ค.ศ. 1989 ในการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ ของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ของยูเนสโก เมืองฮัมมาเม็ด ประเทศตูนิเซีย ได้มีการประกาศข้อเสนอแนะว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมดั้งเดิมและคติชนพื้นบ้านข้อเสนอแนะดังกล่าว มีการกำหนดความหมายของคำว่า “คติชนพื้นบ้าน” (Folklore) และ “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” (Tradition Culture) มีการจำแนกประเภทของคติชนพื้นบ้าน ซึ่งมีความหมายเชื่อมโยงกับคำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” และกำหนดแนวทางในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ แต่ต่อมารัฐต่างๆ ในที่ประชุมระหว่างประเทศของยูเนสโก ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ในปี 1999 เห็นว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวมีลักษณะกฎเกณฑ์ที่ไม่มีผลผูกพันกับรัฐที่ลงนาม (Soft Law) และเห็นว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นมีขอบเขตกว้างกว่าคำว่า ประเพณีดั้งเดิมและคติชนพื้นบ้าน อีกทั้งมีรัฐเพียงไม่กี่รัฐดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว ที่ประชุมจึงเห็นว่าควรมีเครื่องมือในทางกฎหมายระหว่างประเทศในรูปแบบอนุสัญญา ที่มีผลผูกพันทางกฎหมายกับรัฐต่างๆ ที่เป็นภาคีให้ปฏิบัติตามมาตรการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะดังกล่าวก็ยังก่อให้เกิดความสนใจในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(3) ช่วงจัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ในปี ค.ศ. 2001 UNESCO ได้มีการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นการรวบรวมเหล่านักวิชาการ นักกฎหมายตัวแทนของประเทศต่างๆ และองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ (NGOs) มาประชุมกัน ณ เมืองตูริน

² UNESCO. Working towards the 2003 Convention. p. 7

ประเทศอิตาลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนิยามของคำว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ซึ่งในการประชุมครั้งนั้น ให้ความเห็นว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น เป็นสิ่งที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นทักษะความรู้และการสร้างสรรค์ที่ถูกส่งต่อและพัฒนาโดยมนุษย์เอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการแสดง ความมีชีวิตของมนุษย์กับการสร้างความรู้สึกลึกเดียวกันนี้ให้ความต่อเนื่องให้กับคนในชุมชนต่อไป และให้ความสำคัญกับความเป็นตัวตนมากยิ่งขึ้นเพื่อนำไปสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ

นอกจากนี้ในการประชุมดังกล่าวยังมีข้อเสนอแนะในการเตรียมการเครื่องมือใหม่ที่จะใช้เป็นกฎระหว่างประเทศสำหรับสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ควรมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีการอนุรักษ์การสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่อาจสูญหายไปตลอดกาล
- (2) การเสนอให้มีการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในระดับประเทศ
- (3) ส่งเสริมความเป็นตัวตนของชุมชนหรือเจ้ามรดกของวัฒนธรรม
- (4) ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อช่วยในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
- (5) เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ
- (6) เพื่อให้ส่งเสริมให้มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นแท้ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

จนกระทั่งในปี 2003 ในที่ประชุมใหญ่ของ UNESCO ได้มีการจัดประชุมเพื่อนำเสนอร่างอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมในที่ประชุมมีมติเห็นชอบ 120 เสียงและงดออกเสียง 8 เสียง โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 2006 เมื่อมีประเทศสมาชิกเข้าเป็นภาคีครบ 30 ประเทศ ตามบทบัญญัติข้อที่ 33 ของอนุสัญญาฯ ปัจจุบันมีประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีแล้วทั้งหมด 168 ประเทศทั่วโลก

3.1.1 หลักการพื้นฐานของอนุสัญญา

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มีเป้าหมายให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีดำรงอยู่ต่อไปเป็นวัฒนธรรมที่มีชีวิต (Living Heritage) และต้องมีความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ มีการพัฒนาและความต่อเนื่องในการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไปยังรุ่นต่อไป หากขาดองค์ประกอบดังกล่าวก็จะทำให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สูญหายไป กระบวนการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จึงควร

เป็นการรักษากระบวนการส่งต่อซึ่งความรู้ ทักษะ ความหมาย นั่นก็คือกระบวนการถ่ายทอดส่งต่อไปยังรุ่นต่อๆ ไป (Transmission) มากกว่าการกำหนดมาตรการที่จะต้องควบคุมมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ให้อยู่ในรูปแบบของเดิม (Freezing) ดังนั้น หลักการของอนุสัญญาก็คือการให้รัฐภาคีสร้างมาตรการที่จำเป็นเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ภายในอาณาเขตของตนเอง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและหามาตรการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Recognition) ซึ่งในอนุสัญญาฯ ได้นำหลักการพื้นฐานในเรื่องดังต่อไปนี้มาปรับใช้

1. หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights)

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นแนวคิดที่กำหนดให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดมีความเป็นสากลไม่สามารถโอนต่อให้กันไม่ได้ ไม่สามารถแบ่งแยกได้ว่า สิทธิใดมีความสำคัญกว่ากัน ต้องเคารพความเสมอภาคหลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติและประชาชนในสังคมย่อมมีสิทธิ์ที่จะมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและรับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม⁴ โดยอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ได้นำแนวคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชนมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาฯ ดังนั้นในอารัมภบทของอนุสัญญาฯ จึงได้ให้พิจารณาความตกลงในทางระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชนดังต่อไปนี้

- (1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- (2) ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
- (3) ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

อนุสัญญาฯ ได้นำหลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มนุษย์ได้ปฏิบัติและแสดงออกสืบทอดกันมาเป็นรุ่นต่อรุ่น

สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights)

หลักสิทธิทางวัฒนธรรมหมายถึง สิทธิของประชาชนที่จะได้รับประกันการรับรู้ การมีส่วนร่วมในการเข้าถึงวัฒนธรรม รวมไปถึงสิทธิในการเลือกในการเข้าร่วมในวัฒนธรรมต่างๆ

³ Georgina Lloyd. (2009). *The Safeguarding ICH Law and Policy: A case study of Angkor*. Doctor of philosophy: University of Sydney. p. 68

⁴ อมรา พงศาพิชญ์. (2553). *สิทธิมนุษยชนในมิติวัฒนธรรมแต่ศักดิ์ศรีเสมอกันทุกชั้นชน: วรรณกรรมกับสิทธิมนุษยชนศึกษา*. เอกสารการประชุมวิชาการ วันที่ 20 สิงหาคม 2553 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร. หน้า 9.

⁵ ICH Convention. Preamble Para 2.

ของแต่ละบุคคลที่ตนต้องการมีความเท่าเทียมกัน เคารพในการตัดสินใจ ซึ่งต้องการให้มนุษย์รู้ถึงคุณค่าของวัฒนธรรมร่วมกันภายใต้เงื่อนไขความเท่าเทียม ไม่ถูกแบ่งแยกลำดับชั้น สิทธิทางวัฒนธรรมได้ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ข้อ 27 ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของประชาชน โดยอิสระที่จะบันเทิงใจในศิลปะที่มีส่วนในความรุดหน้า และคุณประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ทางศีลธรรม และทางวัตถุอันเป็นผลจากการผลิตการประดิษฐ์กรรมใดๆ ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมและศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้าง⁶

ข้อ 15 ระบุว่า “รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมที่จะอุปโภคสิทธิประโยชน์แห่งความก้าวหน้าและการประยุกต์ใช้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์จากการคุ้มครองผลประโยชน์ทางศีลธรรมและทางวัตถุ ในประโยชน์อันเกิดจากการผลิตทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม หรือศิลปกรรมที่ตนเป็นผู้สร้างสรรค์ขั้นตอนซึ่งรัฐภาคีแห่งกติกานี้จะดำเนินการเพื่อให้สิ่งนี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ให้รวมถึงสิ่งทั้งหลายที่จำเป็นเพื่อการอนุรักษ์การพัฒนาและการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางวัฒนธรรม...”

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นำหลักสิทธิทางวัฒนธรรมมาปรับใช้เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้น เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนแสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนว่าแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์อย่างไร การปฏิบัติเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้บางอย่าง เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนแสดงถึงความเป็นตัวตนของชุมชนว่าแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์อย่างไร การปฏิบัติเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้บางอย่าง จะต้องมีการร่วมกันปฏิบัติ เช่น การแสดงออกทางพิธีกรรมหรือแนวปฏิบัติทางสังคมนั้น จะถูกกีดกันในการแสดงออกหรือปฏิบัติไม่ได้เพราะสิทธิในการแสดงออกดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงจะได้รับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอนุสัญญาได้นำหลักสิทธิทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อที่จะรับรองการเข้าถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อให้มรดกวัฒนธรรมได้มีการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง

หลักสิทธิในการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มและปัจเจกบุคคล

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มปัจเจกชนคือการที่หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบ พิจารณา ตัดสินใจเกี่ยวกับการสงวนรักษาและมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในขณะที่เป็นผู้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และเป็นผู้ที่รู้ ถึงคุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของตัวเองมากที่สุด หรือที่เรียกว่าผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้เกิดการพัฒนา และแก้ปัญหาได้ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้

⁶ ICH Convention. Article 27.

เสียเหล่านั้น ดังนั้นในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ได้สังเกตเห็นความสำคัญของชุมชน กลุ่มและปัจเจกบุคคลในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์ รักษา สืบทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จึงบัญญัติให้การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มและปัจเจกบุคคลไว้ในวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ เพื่อเป็นหลักประกันว่ากลุ่มหรือปัจเจกบุคคลให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและมีส่วนร่วมในการสร้างมาจากการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยที่ประชุมได้มีการเสนอร่างความเห็นในเรื่องความหมายของคำว่า ชุมชน กลุ่มและปัจเจกบุคคล ในฐานะผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ให้มีความหมายดังต่อไปนี้

(1) ชุมชน หมายถึง เครือข่ายบุคคลที่มีอัตลักษณ์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในเชิงประวัติศาสตร์เดียวกัน มีรากเหง้า ธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกัน และถ่ายทอดสิ่งที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ร่วมกัน

(2) กลุ่ม คือ บุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันหรือต่างสังคมที่มีลักษณะเฉพาะเหมือนกันในบางเรื่อง เช่น ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งมีบทบาทพิเศษในการสร้างสรรค์ถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(3) ปัจเจกบุคคล คือ บุคคลที่อยู่ในสังคม หรือข้ามสังคม มีคุณสมบัติโดดเด่นในมรดกวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะความรู้ความชำนาญมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดหรือทำให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดำรงอยู่ต่อไป

2. หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือการพัฒนาตามความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ ของคนรุ่นต่อไปในอนาคตที่จะสร้างความต้องการของตนเอง อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เห็นว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นบ่อเกิด ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นสิ่งที่ควรจะนำมาปรับใช้กับการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เนื่องจากการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาสำหรับคนรุ่นต่อไปได้ด้วย

3. หลักความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เนื่องจากวัฒนธรรมมิได้มีรูปแบบหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรมจะต้องมีความสิ้นไหล เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสถานการณ์ ไม่ยึดติดกับรูปแบบในอดีตทั้งชุด วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมโดยมีการยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จึงมีความสำคัญต่อเรื่องหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยอนุสัญญาได้นำ

หลักการตามปฏิญญาว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาใช้ ซึ่งในทางปฏิบัติดังกล่าว ถือว่าความรักหลายทางวัฒนธรรมมีความสำคัญ ควรได้รับการชื่นชมร่วมกัน

การที่อนุสัญญาฯ นำนักความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นหลักของการอนุสัญญาฯ นั้นเนื่องจากมนุษย์แต่ละคนล้วนมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง เมื่อมาอยู่ร่วมกันก็จะทำให้เกิดสังคมน และมีอัตลักษณ์ในสังคมเหล่านั้น การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นล้วนจำเป็นที่จะต้อง มีความเข้าใจถึงความเป็นตัวตนของแต่ละสังคมน แต่ละชุมชน หรือแต่ละกลุ่ม เพื่อที่จะสามารถ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ดังนั้นอนุสัญญาฯ จึงมองว่าการสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทาง วัฒนธรรมของแต่ละสังคมน แต่ละกลุ่ม แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละคน ว่าเป็นสิ่งที่ต้องเคารพซึ่งกัน และกัน มีความเท่าเทียมกัน ยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม อนุสัญญาฯ จึงมองว่าความเข้าใจ เหล่านี้จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มากยิ่งขึ้น

3.1.2 วัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

หลังจากที่ประชุมใหญ่ยูเนสโก ประจำปี ค.ศ. 2003 ได้มีการประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น เป็นผลให้เกิดผลต่อรัฐภาคีในอนุสัญญาฯ จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีเพื่อที่จะสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เนื่องจากอนุสัญญาฯ ดังกล่าวเป็นความตกลงระหว่างประเทศ รัฐภาคีจะต้องมีความผูกพันต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติ ในข้อตกลงที่ได้ให้สัตยาบันไว้ตามหลักการ (Pacta Sunt Servanda) ซึ่งเป็นไปตามพันธกรณี ที่กำหนดร่วมกัน

ความมุ่งหมายของอนุสัญญาว่าด้วยการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้นคือ การ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ความมุ่งหมายของอนุสัญญาว่าด้วยการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น คือ การ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จะลงไม่ได้ ให้ดำรงอยู่ต่อไป รับรองความเคารพวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อให้ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดำรงอยู่ต่อไป เคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และได้รับการ พัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งถูกคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงของโลก (globalizations) ทั้งนี้ในอนุสัญญาฯ ยังเน้นย้ำในเรื่องบทบาทในการมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มที่จะมีส่วนร่วมในการ สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยอนุสัญญาฯ นี้ จะเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ ในการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และการออกมาตรการ สงวนรักษาหรือพัฒนามรดก ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะได้รับการยอมรับจากชุมชนผู้เป็นเจ้าของ นั้นด้วย

อนุสัญญาฯ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ไว้ใน ข้อ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ฉบับนี้มีดังต่อไปนี้

“(ก) เพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(ข) เพื่อประกันว่าจะมีความเคารพทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(ค) เพื่อเพิ่มความตระหนักในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และให้เกิดความชื่นชมร่วมกัน

(ง) เพื่อให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ”

วัตถุประสงค์ของสัญญาในข้อแรกนั้นคือ “เพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ซึ่งมีวัตถุประสงค์นี้มาจากการที่มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตกอยู่ในภาวะที่ใกล้สูญหาย ไม่มีผู้สืบทอด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การออกนโยบาย การออกกฎหมาย การออกมาตรการทางปกครอง หรือการบริหารในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในระดับระหว่างประเทศและภายในรัฐของภาคีเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของอนุสัญญาฯ คือการให้หลักประกันว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่ม หรือปัจเจกบุคคล จะต้องได้รับความเคารพซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกลำดับชั้นของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยจะต้องให้ความสำคัญต่อชุมชน กลุ่มหรือบางกรณีปัจเจกบุคคล ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและมีส่วนร่วมในการสร้างมาตรการศูนย์รักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของอนุสัญญาฯ คือ สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับประเทศ เพื่อที่จะรับรองการสร้างมาตรการ สร้างความตระหนักในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ของอนุสัญญาฯ มุ่งหวังให้มีการสร้างความร่วมมือในทางระหว่างประเทศเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

3.1.3 พันธกรณีของรัฐภาคีในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามอนุสัญญา

จากวัตถุประสงค์อนุสัญญาฯ ว่าด้วยการรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นต้องการที่จะให้มีการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในรัฐภาคี อนุสัญญาฯ จึงได้กำหนดหน้าที่แก่รัฐภาคีนำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ เมื่อรัฐภาคีเข้าร่วมเป็นภาคี

ในอนุสัญญาฯ แล้วจะทำให้เกิดการผูกพันให้รัฐภาคีต้องปฏิบัติตามหลักสัญญาต้องได้รับการปฏิบัติซึ่งตามอนุสัญญาดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาพันธกรณีตามบทบัญญัติของอนุสัญญา

1. การดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อรับรองการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในอดีตรัฐภาคี

ตามบทบัญญัติข้อที่ 11(a) ของอนุสัญญาหน้าที่ของรัฐภาคีประการแรกคือ รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อรับรองการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในอาณาเขตของรัฐภาคี โดยบทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ทั่วไปของรัฐภาคีที่จะต้องมีผลผูกพัน หลังจากที่ได้เข้ามาเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ แล้ว มาตรการที่จำเป็นในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นั้นเป็นมาตรการที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “การสงวนรักษา” ตามนัยยะของอนุสัญญาฯ โดยอนุสัญญาฯ ได้กำหนดความหมายของคำว่า “การสงวนรักษา” ไว้ในบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ข้อ 2 (3) ให้ หมายถึง มาตรการเพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งรวมไปถึงการจำแนก การบันทึกหลักฐาน การวิจัย อนุรักษ์ คุ้มครอง ส่งเสริม เชิดชู การถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมดังกล่าวในด้านต่างๆ⁷

เมื่ออนุสัญญาฯ ได้กำหนดหน้าที่ไปแก่รัฐภาคีให้รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อรับรองการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในอาณาเขตของรัฐภาคีแล้วอนุสัญญาฯ ได้เน้นย้ำมาตรการที่จำเป็นสองมาตรการไว้ในข้อที่ 11 (b) ซึ่งมีดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดลักษณะ จำแนกประเภท ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในอาณาเขตของรัฐภาคี (Identification and definition)

การสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีตั้งอยู่บนพื้นฐานในเรื่องอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และสิทธิในอาณาเขตของรัฐภาคี (Territoriality) ของรัฐภาคี อนุสัญญาฯ ด้ด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จึงกำหนดให้ รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็น (Necessary measure) เพื่อเป็นประกันว่าได้มีการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในอาณาเขตของตนไว้ในข้อที่ 11 (a)⁸ มาตรการที่จำเป็นคือมาตรการต่างๆ ที่รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อให้มีการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในรัฐภาคี

⁷ ICH Convention. Article 2(3).

⁸ ICH Convention. Article 11(a).

ในอนุสัญญาข้อ 11(a) ได้กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องจำแนกและนิยาม องค์ประกอบต่างๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในอาณาเขตของตน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน กลุ่มชน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนในการกำหนดขึ้น⁹ เพื่อเป็นมาตรการเบื้องต้นในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในรัฐภาคีเองก่อนที่จะนำไปสู่การสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งในอนุสัญญาก็ได้มีการกำหนดนิยามและขอบเขตของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ด้วย ซึ่งในอนุสัญญาก็ได้มีการกำหนดนิยามและขอบเขตของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ด้วย ซึ่งปรากฏตามข้อ 2 (1) ของอนุสัญญาฯ ได้กำหนดนิยามและขอบเขตของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดังนี้

“มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจน เครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ พื้นที่ทางวัฒนธรรม อันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน

มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้⁹ ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนที่สร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขามีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้น เกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง”

(2) การจัดทำทะเบียนรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในรัฐของตน (Inventory)

อนุสัญญาฯ ข้อ 12 กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดทำทะเบียนรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ใว้อย่างน้อยหนึ่งรายการหรือมากกว่านั้นตามความเหมาะสมเพื่อแสดงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในอาณาเขตของตนและเป็นการประกันว่ารัฐภาคีได้มีการจำแนกเพื่อนำไปสู่กระบวนการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของรัฐภาคีและการจัดทำทะเบียนรายการของรัฐภาคีจะต้อง ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

โดยรัฐภาคีจะต้องจัดทำทะเบียนรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของรัฐภาคีเอง เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสร้างมาตรการสงวนรักษามาใช้กับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การจัดทำทะเบียนรายการของรัฐภาคี รัฐภาคีอาจกำหนดประเภท วิธีการได้ตามความเหมาะสมของรัฐภาคีซึ่งแต่ละรัฐอาจมีการจัดทำ (Drawing up) รายการทะเบียนหนึ่งรายการหรือมากกว่านั้นก็ได้ อนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้รัฐภาคีจัดทำทะเบียนรายการดังกล่าวไว้เพื่อให้รัฐภาคีได้เตรียมการในการจัดมาตรการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

⁹ ICH Convention. Article 11(b).

การจัดทำรายการทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นั้น รัฐบาลจะต้องทำการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังถูกคุกคามจากภัยรูปแบบต่างๆ ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายได้อย่างรวดเร็ว

2. การจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเกี่ยวกับการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Institutional infrastructure)

เพื่อให้เกิดการดำเนินการในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้เป็นไปอย่างมีรูปแบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นอนุสัญญา ข้อ 13(b) จึงกำหนดให้รัฐบาลต้องพยายามที่จะ (Shall endeavor) มอบหมายหรือก่อตั้งองค์กรที่มีความสามารถ (Competent Bodies) อย่างน้อยหนึ่งองค์กรเพื่อทำหน้าที่สงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในอาณาเขตของรัฐบาล ดังนั้นพันธกรณีดังกล่าวของอนุสัญญาฯ ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการจัดให้มีองค์กรที่มีความสามารถในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการสงวนรักษามรดกที่จับต้องไม่ได้ หรือมอบหมายให้องค์กรในรัฐบาลคอยดูแล

การจัดตั้งหรือมอบหมายให้องค์กรนี้ รัฐบาลอาจจัดให้มีองค์กรเดียว หรือหลายองค์กร เพื่อดำเนินการได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรัฐบาล ซึ่งอาจจะเป็นกระทรวงวัฒนธรรม (Ministry of Culture) หรือกระทรวงวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของ รัฐบาล ในบางรัฐอาจจัดให้มีหน่วยงานรอง (Second body) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงเหล่านี้ ทำหน้าที่ดำเนินการ (Implementation) เกี่ยวกับการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ เช่น รวบรวมการจัดทำทะเบียนรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Documentation) ประสานงานกับหน่วยงานหรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stake-holder) ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Coordinator) ตัดสินใจในการดำเนินนโยบายเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Decision-Making of Policy) รวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำรายการทะเบียน (Inventory) การวิจัย (Research) กระบวนการสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้วย (Raising awareness and capacity building) เป็นต้น ในกรณีที่รัฐบาลมีการแบ่งการปกครองเป็นหลายภูมิภาค หรือหลายรัฐก็สามารถจัดตั้งองค์กรประจำพื้นที่เพื่อแบ่งแยกหน้าที่ในการดำเนินงาน โดยมีองค์กรกลางคอยประสานงานได้

3. การปรับใช้นโยบายทั่วไปที่มุ่งส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

อนุสัญญาฯ ได้กำหนดหน้าที่ของรัฐบาล ในข้อ 13(a) ให้รัฐบาลต้องพยายามที่จะกำหนดใช้นโยบายทั่วไปที่มุ่งส่งเสริมบทบาทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดังกล่าวไว้ในแผนงานของโครงการต่างๆ ซึ่งการกำหนดนโยบายทั่วไปนั้นอนุสัญญาฯ ไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ

รัฐภาคีอาจเป็นการกำหนดนโยบายส่วนหนึ่งในนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรม หรือจัดทำนโยบายเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ซึ่งนโยบายนั้นจะต้องจัดทำเพื่อมุ่งในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การกำหนดนโยบายส่งเสริมความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การสร้างระบบบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รวมถึงการจัดทำโปรแกรมในการพัฒนาศักยภาพในการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นต้น

4. การกำหนดใช้มาตรการที่เหมาะสมทางกฎหมายทางเทคนิคทางการบริหารและทางการเงิน

นอกจากการกำหนดนิยาม การจำแนกประเภท ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และจัดทำรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในอาณาเขตรัฐภาคีเองแล้ว อนุสัญญาฯ กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ด้านกฎหมาย ด้านเทคนิค ด้านการบริหาร ปกครองและด้านการเงิน

การกำหนดมาตรการข้างต้นหมายถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ด้านกฎหมาย ด้านเทคนิค ด้านการบริหารปกครอง และด้านการเงิน ขึ้นมาใหม่ โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้มาตรการเหล่านี้เป็นการรับประกันว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จะดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งมาตรการข้างต้นจะกำหนดเพื่อ

(1) สร้างการสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันต่างๆ ในการจัดฝึกอบรม เรื่องมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และจัดการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ผ่านเวที และพื้นที่ต่างๆ ที่จัดไว้เพื่อการแสดงออก ของผลงาน

(2) รับรองการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องเคารพ ในหลักจารีตประเพณีในการเข้าถึงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้วย ซึ่งในเรื่องนี้เป็นการนำ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญามาเกี่ยวข้องเพื่อเคารพถึงความศักดิ์สิทธิ์และความลับทางด้านการค้าของ มรดกวัฒนธรรมที่จับไม่ได้ด้วย

(3) การจัดตั้งสถาบันเพื่อรวบรวมรายการเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และอำนวยความสะดวกให้มีการเข้าถึงดังกล่าว

3.2 หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องตามหลักกฎหมายไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในสังคมไทย นับตั้งแต่สมัย สุโขทัยก็ได้มีโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า โดยแบ่งชนชั้นในสังคมออกเป็นสองชนชั้นใหญ่ ๆ คือ

(1) ชนชั้นปกครอง ประกอบไปด้วย กษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการ กับ (2) ชนชั้น

ที่ถูกปกครอง ประกอบไปด้วย สามัญชน ไพร่ ทาส ซึ่งเป็นร่องรอยมรดกทางวัฒนธรรมของไทย ที่นิยมใช้วิธีการวางรากฐานบนการปกครองแบบ “ครอบครัว” และให้ความสำคัญกับ “พ่อครัว” ทำหน้าที่ปกครองครอบครัวหลายๆ ครอบครัวร่วมกันเป็นเรือน หัวหน้าคือ “พ่อบ้าน” หลายนุ่ หมู่บ้านรวมตัวกันเรียกว่าเมือง โดยมีหัวหน้าคือพ่อเมืองและภาพคุณคือผู้ปกครองประเทศหรือปกครองเมืองทุกเมือง¹⁰

ซึ่งการปกครองแบบนี้แสดงให้เห็นถึงความเมตตาของพ่อที่จะดูแลลูกซึ่งก็คือประชาชน ให้มีความสุข โดยลักษณะของการปกครองแบบพ่อปกครองลูกหรือบิดาปกครองบุตร¹¹

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช อิทธิพลต่อระบบกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็คือ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ อันมีที่มาจากประเทศอินเดียตามความเชื่อในศาสนาฮินดู และได้รับผ่านมาจากมอญ ซึ่งนับถือพุทธศาสนาเช่นเดียวกับไทยกลายเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร โดยเปลี่ยนความสัมพันธ์แบบพ่อปกครองลูกมาเป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองไพร่ฟ้าประชาชนด้วยความยุติธรรม โดยใช้หลักทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นกรอบพระมหากษัตริย์ไทยที่ถือเป็นหลักการสูงสุดว่าสิ่งใดเทียบได้กับหลักกฎหมายธรรมชาติ

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการชำระสะสางกฎหมายดั้งเดิมที่คงเหลืออยู่ เพราะความเชื่อว่ากฎหมายหรือหลักธรรมมิใช่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาได้ จึงจับทำอาร์กซ์เขียนด้วยมือบนสมุดข่อย และประทับตราสามดวงบนปก คือ ตราชสีห์ ตราราชสีห์ และตราบัวแก้ว ที่เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง มันมีกฎหมายบางเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมวัฒนธรรมและจารีตประเพณีในอดีตที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้¹²

พระอัยการลักษณะรับฟ้อง ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้ฟ้องคดีต่อบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของตน โดยหากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษยอมแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมไทยในอดีตที่ให้ความสำคัญกับการกตัญญูทวดที่ต่อครอบครัว เป็นการป้องกันปัญหาการแตกแยกภายในครอบครัว ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวยังปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปัจจุบันพระอัยการลักษณะห้ามมิเกี่ยวกับการสมรส แสดงถึงประเพณีวัฒนธรรมของคนในสังคมในอดีตที่เป็นมรดกตกทอดจนถึงปัจจุบัน ที่กำหนดห้ามมิให้ฝ่ายใดทำการสมรสขณะที่ตนเองมีคู่สมรสอยู่แล้ว กรณีคู่สมรสตายก็ต้องจัดการงานศพให้เรียบร้อยก่อนจึงจะสมรสใหม่ได้ เห็นได้ว่าวัฒนธรรม

¹⁰ สุขุม นวลสกุล. (2555). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 26.

¹¹ ลิจิต ชีรวคิน. (2554). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 19-20.

¹² แสง บุญเฉลิมวิภาส. (2556). *ประวัติศาสตร์ประมวลกฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 59-82.

ของสังคมในอดีตให้ความสำคัญให้เกิดข้อยกเว้นฝ่ายชายในฐานะสามีมากกว่าฝ่ายหญิง และอีกกรณีที่เป็นวัฒนธรรมเรื่องการสมรส คือ ถ้ามีการสมทบกันระหว่างญาติพี่น้อง มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นอัมภมคคแก่บ้านเมือง

พระอัยการลัทธิธรรมมรดกบัญญัติให้ความสำคัญกับการกตัญญู โดยสอนให้ลูกหลานต้องรู้จักทดแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณและกำหนดบทลงโทษหากฝ่าฝืนไม่กระทำระของหมดลิตธิ์ที่จะได้รับมรดก

ในที่สุดช่วงรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ประเพณีวัฒนธรรมของไทยก็ได้มีการแก้ไขปรับปรุงครั้งใหญ่ เพราะได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศโดยมีการปรับปรุงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมโดยทรงยกเลิกประเพณีวัฒนธรรมที่ล้าสมัยและไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน ได้แก่การยกเลิกประเพณีหมอบคลานเข้าเฝ้าฯ โดยให้ยืนเข้าเฝ้าแทน ยกเลิกการโกนผมเมื่อพระมหากษัตริย์สวรรคต คงให้มีการไว้ทุกข์เพียงอย่างเดียว เปลี่ยนวิธีการไต่สวนของตุลาการแบบเก่า ยกเลิกจารีตนครบาล เพราะเป็นวิธีลงโทษที่ชาวตะวันตกรังเกียจทารุณไร้อารยธรรม โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจอันยิ่งใหญ่ของรัชกาลที่ห้าในการเปลี่ยนแปลงประเพณีและวัฒนธรรมของไทยให้เป็นไปตามคตินิยมตะวันตกคือการเลิกทาสและเลิกระบบไพร่ เป็นต้น

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด เช่น ในเรื่องการแต่งกายให้เป็นที่นิยมแบบสากล ยกเลิกการนุ่งผ้าม่วงโจงกระเบน เสือราชปะแตน เป็นต้น โดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เชื่อว่าการสร้างค่านิยมให้ประชาชนมีวัฒนธรรม จะเป็นเหตุให้ประเทศชาติในขณะนั้นมีความเข้มแข็งเนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศวัฒนธรรมใหม่ วัฒนธรรมสากลที่เข้ามาไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แต่การยอมรับวัฒนธรรมอื่นอาจเป็นเหตุผลให้วัฒนธรรมเดิมของตนเปลี่ยนแปลงไปหรือหมดไปได้ การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้น ในสมัยนั้นจึงมีการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมหลายเรื่อง เช่น วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองที่ดีซึ่งกำหนดให้คนไทยยกย่องเคารพนับถือภาษาไทยและต้องศึกษาให้อ่านออกเขียนได้ วัฒนธรรมการแต่งกายให้เรียบร้อยเมื่อปรากฏตัวต่อหน้าชุมชน วัฒนธรรมการช่วยเหลือเด็กคนชราหรือคนทุพพลภาพ ควรได้รับความนับถือด้วย จึงเกิดนโยบายสร้างชาติทางวัฒนธรรม คลองจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยหลายประการ¹³

¹³ มูลนิธิสถาบันวิจัยกฎหมาย. (2552). *โครงการศึกษาวิจัยและจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. หน้า 56.

นอกจากนั้น ยังได้มีการตั้งกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อ พ.ศ. 2495 เพื่อส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม ภายหลังจากยุบรวมกับกระทรวงศึกษาธิการ แล้วได้มีการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี (พ.ศ. 2502-2506) อีกครั้ง ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ประกาศยกเลิก วันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันชาติ และกำหนดวันชาติใหม่คือ วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาการฟื้นฟูพระราชพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ รวมถึงการฟื้นฟูพระราชพิธีที่สำคัญในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แก่ การฟื้นฟูพระราชพิธีราชาภิเษกในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 25 ปี ซึ่งรัชกาลที่ 5 เคยกระทำมาแล้ว การฟื้นฟูพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ในปี พ.ศ. 2515 โดยคณะรัฐบาลได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงพระกรุณาสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิริราลงกรณ์ ดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ตามโบราณขัตติยราชประเพณี เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 9 ก็มีกฎหมายอีกหลายฉบับเพื่อคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่างจับต้องได้ ซึ่งเป็นบัญญัติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรในการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะระดับชุมชนหรือระดับชาติ เช่น พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 เป็นต้น รวมถึง กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และแก้ไข ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2524 พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2551 เป็นต้น

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

สำหรับกฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นั้น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การคุ้มครองดูแลรักษา การบูรณะ การซ่อมแซม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และการควบคุม การผลิตและการค้าสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ ให้เป็นไปอย่าง

มีประสิทธิภาพและเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบ บุกรุก ชุกคั่น และทำลายโบราณสถาน ลักลอบนำหรือ ส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีคุณค่าทางศิลปะประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีออกนอกราชอาณาจักร และพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใดๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถานโดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้¹⁴

อีกทั้งยังมีอำนาจห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือซ่อมแซมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือถอนต่อเติมทำลายเคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่างๆ ของโบราณสถาน หรือชุกคั่นสิ่งใดๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถานภายในเขตของโบราณสถานซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี¹⁵

นอกจากนั้น กรณีที่อธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ใดที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ นั้นได้ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใด ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย¹⁶ การทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่มีได้ห้ามทำการค้า จะต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี¹⁷ และเพื่อเป็นการคุ้มครองอย่างยั่งยืนพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีการจัดให้มีกองทุนขึ้น เรียกว่า “กองทุนโบราณคดี” เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถาน หรือการพิพิธภัณฑ¹⁸ หากมีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้มีโทษทางอาญา

¹⁴ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. มาตรา 7.

¹⁵ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. มาตรา 7 ทวิ, มาตรา 10.

¹⁶ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. มาตรา 14, มาตรา 15.

¹⁷ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. มาตรา 19.

¹⁸ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. มาตรา 28.

และยังให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจทางปกครองในการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัตินี้ ให้ความคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ” ศิลปะร่วมสมัย” หมายความว่า ศิลปะที่สร้างสรรค์จากความคิดและประยุกต์อย่างบูรณาการ โดยมีวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์เพื่อรับใช้สังคม¹⁹ โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยทำหน้าที่เสนอโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะร่วมสมัยต่อคณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย และกำหนดแนวทางในการจัดทำและให้ความเห็นชอบแผนงานและยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการสร้างสรรงานศิลปะร่วมสมัยทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการและดำเนินการส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพหรือดำเนินกิจการเกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล มูลนิธิ สมาคม หรือสถานศึกษา ถ้าหากประสงค์จะขอรับ การอุดหนุนหรือกู้ยืมเงินจากกองทุนเพื่อดำเนินงานด้านศิลปะร่วมสมัยให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมต่อสำนักงาน โดยจัดทำโครงการขอรับการส่งเสริมเพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรม²⁰

กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดให้โครงการที่จะได้รับการส่งเสริมต้องเป็นของศิลปะร่วมสมัยที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาวัฒนธรรมและสังคมในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้²¹

- (1) เป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาทางศิลปะร่วมสมัย
- (2) เป็นการสร้างสรรค์ สะสม และเพิ่มคุณค่าทางศิลปะร่วมสมัย ให้แก่สังคมในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ
- (3) เป็นการพัฒนาความรู้ให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ทางด้านศิลปะร่วมสมัย
- (4) เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยพระราชบัญญัตินี้ไม่มีมาตรการลงโทษทางอาญาเป็นอย่างไรเพราะมุ่งเพื่อส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยเท่านั้น

¹⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2551. มาตรา 3.

²⁰ พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2551. มาตรา 14.

²¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2551. มาตรา 16.

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำไม่ได้ 10 มาตราการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

สิทธิของบุคคลและชุมชน

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ ดังนี้

- 1) สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ
 - (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ
 - (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว
 - (3) พ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ
- 2) สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน
 - (1) อนุรักษ์ ป่าไม้ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ
 - (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
 - (3) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

หน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

หน้าที่ของรัฐด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพของชุมชน

1) รัฐต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

2) รัฐต้อง อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

3) รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ หากการดำเนินการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการนั้น อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ

รัฐต้องระมัดระวังในการดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด ซึ่งหากมีผลกระทบเกิดขึ้น

รัฐต้องเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

แนวนโยบายแห่งรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐเพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

3.2.2 ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

1. หลักการและสาระสำคัญของกฎหมาย

หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เพื่อเป็นการคุ้มครอง มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาประจำชาติ หรือภาษาพื้นเมือง ประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรม พิธีกรรมทางสังคม ศิลปะการแสดง หรืองานฝีมือดั้งเดิม เป็นต้น โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการคุ้มครองส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และมีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้โดยให้มีการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในร่างพระราชบัญญัติ และเมื่อมีการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แล้ว ชุมชนหรือ สภาวัฒนธรรมซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีสิทธิขอรับการส่งเสริม เช่น การได้รับ เงินอุดหนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม การช่วยเหลือในด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากร ที่รับผิดชอบทางด้านวัฒนธรรม

2. หลักการของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(1) ความจำเป็นในการมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. ที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 8) ได้พิจารณาในประเด็นการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ว่าทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมาย อนุวัติการหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่า บทบัญญัติตามอนุสัญญาฯ ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าต้องมีกฎหมายภายใน เพียงแต่กำหนดให้ประเทศซึ่งเป็นภาคีต้องมีกลไกและมาตรการเพื่อการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ เห็นว่า การกำหนดให้มีกลไกและมาตรการทางกฎหมายเพื่อการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยจัดทำเป็นกฎหมาย ระดับพระราชบัญญัติจะทำให้เกิดความชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทย และทำให้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเห็นว่าจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(2) ชื่อร่างพระราชบัญญัติตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอให้ใช้ชื่อ “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ.” นั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า คำว่า “วัฒนธรรม” ย่อมหมายถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีคำขยายว่า “จับต้องได้หรือจับต้องไม่ได้” และเมื่อพิจารณาอนุสัญญาฯ จะเห็นได้ว่าคำว่า “Intangible” นั้น ขยายคำว่า “Heritage” และแม้ว่าตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) จะแปลคำว่า Intangible Cultural Heritage ว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ตามรากศัพท์ภาษาอังกฤษก็ตาม แต่กฎหมายภายใน ก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำที่แปลจากรากศัพท์โดยตรงหรือเป็นคำที่ตรงกับอนุสัญญาฯ แต่ควรใช้คำให้สื่อถึง เนื้อหาของกฎหมาย ประกอบกับคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้มีมติเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2552 ให้ใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” แทนคำว่า Intangible Cultural Heritage ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ก็ใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ในการปฏิบัติงานมาโดยตลอด

ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงเห็นสมควรให้แก้ไขชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้เป็น “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” และใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” แทนคำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้”

3. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

(1) กำหนดบทนิยามคำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน และบทนิยามคำว่า “ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มที่ มีความรู้ มีการประเพณีปฏิบัติ สืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นั้น (มาตรา 3)

(2) กำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริม และรักษา ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (มาตรา 4) 1) วรรณกรรมพื้นบ้าน และภาษา 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล 4) ความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) การเล่นพื้นบ้านกีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว 7) ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (3.1) กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ กรรมการ โดยตำแหน่งจำนวนสิบเอ็ดคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก อธิบดีกรมศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร และประธานสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนแปดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านศิลปะการแสดง ด้านแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ด้านความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านงานช่างฝีมือดั้งเดิม ด้านการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ด้านการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา 5)

4. มาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองและรักษามรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมในกรณีที่น่าจะปรากฏว่า มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้ขึ้นบัญชีไว้ ให้คณะกรรมการเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อมีคำสั่งให้ระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวได้ เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นกรณีที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย นั้นได้ (มาตรา 24)

3.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ให้ความหมายของคำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม”

1. “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน ซึ่ง “ชุมชน” ในที่นี้ หมายความว่า กลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มที่มีความรู้ มีการประเพณีปฏิบัติ สืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

2. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีลักษณะอย่างไร

ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา 4 กำหนดไว้ครอบคลุม 6 เรื่อง ดังนี้

- (1) วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา
- (2) ศิลปะการแสดง
- (3) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล
- (4) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
- (5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม
- (6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว รวมถึง ลักษณะอื่นๆ

ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

อย่างไรก็ตาม การจำแนกลักษณะมรดกภูมิปัญญาฯ ทั้ง 6 เรื่องกล่าวข้างต้น มีที่มาจาก 7 สาขา ตามที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้จำแนกไว้ ในปี พ.ศ. 2555 คือ 1) สาขาวรรณกรรมพื้นบ้านและสาขาภาษา โดยรวม 2 สาขานี้ไว้ด้วยกัน กล่าวคือ สาขาวรรณกรรมพื้นบ้านซึ่งถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น นิทาน ตำนาน สุภาษิต ปริศนาคำทาย เป็นต้น และสาขาภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีการดำรงชีวิตของชนกลุ่มต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ 2) สาขาศิลปะการแสดง เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ ละคร ฯลฯ 3) สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณีและเทศกาล เช่น มารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณี งานเทศกาล ฯลฯ 4) สาขาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เช่น อาหารและโภชนาการ การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน โหราศาสตร์และดาราศาสตร์ ฯลฯ 5) สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม เช่น ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องโลหะ เครื่องไม้ เครื่องหนัง เครื่องประดับ ฯลฯ และ 6) สาขาการเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งจัดอยู่ในสาขากีฬามรดกภูมิปัญญาไทย เช่น มวยไทย หมากเก็บเสือกินวัว ฯลฯ

3. คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จากบทนิยามตามมาตรา 3 คำว่า “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งคณะกรรมการฯ ดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีที่ตั้งส่วนกลางกรุงเทพมหานคร และ ประจำจังหวัด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด

3.1) องค์ประกอบของคณะกรรมการฯ (ส่วนกลาง) ซึ่งมาตรา 5 กำหนดให้คณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

- (1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นประธานกรรมการ
- (2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 11 คน ได้แก่ 1) ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 3) ปลัดกระทรวงมหาดไทย 4) ปลัดกระทรวง

วัฒนธรรม 5) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 6) อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา 7) อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 8) อธิบดีกรมศิลปากร 9) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 10) ปลัดกรุงเทพมหานคร และ 11) ประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 8 คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วย

คุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีสัญชาติไทย และมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์

ลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคือ 1) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ 2) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง 3) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถูกเลิกจ้างจากหน่วยงานของเอกชนเพราะทุจริตต่อหน้าที่ 4) เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(4) อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

3.2) กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ส่วนกลาง) เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการฯ (ส่วนกลาง) มีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ คือ

(1) พิจารณาและให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เสนอโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม คณะกรรมการฯ กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการฯ ประจำจังหวัด) รวมถึงพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (เสนอโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม)

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(3) ออกประกาศกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงออกระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และมาตรการการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง เป็นต้น

(4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล สอดส่อง ดูแล คุ้มครอง ป้องกันมิให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ และให้ข้อมูล

คำแนะนำแก่ผู้ที่นำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ตลอดจน ประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำคุณประโยชน์ รวมถึงให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.นี้ (มาตรา 10)

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการ คณะทำงาน อาทิตอนุกรรมการ กลั่นกรอง เพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบทางวิชาการประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแก่คณะกรรมการด้วย (มาตรา 12)

3.3) กำหนดองค์ประชุม และการวินิจฉัยของคณะกรรมการ

องค์ประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ส่วนในการวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก และกรรมการหนึ่งคนมีเสียงหนึ่งคะแนน แต่ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด และกำหนดให้คณะกรรมการ ต้องมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง (มาตรา 11)

4. กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด

4.1) องค์ประกอบของคณะกรรมการ (กรุงเทพมหานคร) ประกอบด้วย

(1) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน

(2) กรรมการ โดยตำแหน่ง จำนวน 7 คน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการกองกิจการเครือข่ายทางวัฒนธรรมกรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2) ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม 3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 4) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร 5) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 6) ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร และ 7) ประธานสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ซึ่งปลัดกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจาก ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วยโดยผู้อำนวยการกองวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร เป็นเลขานุการ ส่วนผู้ช่วยเลขานุการ ให้อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม แต่งตั้งข้าราชการในกรมส่งเสริมวัฒนธรรม 1 คน ทั้งนี้ปลัดกรุงเทพมหานครอาจแต่งตั้งข้าราชการในสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร อีก 1 คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้ (มาตรา 14)

4.2) องค์ประกอบของคณะกรรมการ (ประจำจังหวัด) ประกอบด้วย

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ
 (2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 5 คน ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด และประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชนด้วยสำหรับเลขานุการ และช่วยเลขานุการนั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากข้าราชการในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด (มาตรา 15)

5. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการฯ ประจำจังหวัดคณะกรรมการฯ กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการฯ ประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ คือ (มาตรา 16)

(1) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และอาจเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศต่อคณะกรรมการ โดยดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(2) พิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ

(3) ประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ราชการ ทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึง ส่งเสริมให้รู้คุณค่าและมีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

6. กำหนดให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ ได้แก่ (มาตรา 18)

(1) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศต่อคณะกรรมการ รวมถึงแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ต่อคณะกรรมการ เช่น ด้านเงินอุดหนุน ด้านวิชาการ ด้านการฝึกอบรม ด้านการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์และสืบทอด หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(2) เสนอมาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และแนวทางการร่วมมือระหว่างชุมชนที่มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ

(3) รวบรวมและจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ รวมถึงประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้มีการเผยแพร่

7. ประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดความรู้ฝึกอบรม ศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึง ส่งเสริมและให้มีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

8. กำหนดบทบัญญัติรองรับในทางปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการต่างๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (ซึ่งมีทั้งคณะกรรมการฯ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร และประจำจังหวัด) คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง คณะอนุกรรมการ คณะทำงานหรือกรมส่งเสริมวัฒนธรรม อาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำทางวิชาการได้เมื่อเห็นสมควร และอาจขอความร่วมมือจากบุคคลใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หรือเพื่อสำรวจกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (มาตรา 19)

9. กระบวนการพิจารณาการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกระบวนการพิจารณาโดยสรุปมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ (กรุงเทพมหานคร และประจำจังหวัด) ซึ่งต้องดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้รวบรวมและจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ (มาตรา 16 (2) และ มาตรา 18 (4))

(2) การคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้น ซึ่งคัดเลือกรายการเบื้องต้น โดยคณะกรรมการฯ (กรุงเทพมหานคร และประจำจังหวัด) เพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการฯ และเมื่อคณะกรรมการฯ กรุงเทพมหานคร หรือประจำจังหวัด คัดเลือกรายการใดว่าเห็นสมควรขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาฯ แล้ว ให้เสนอต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อเสนอคณะกรรมการต่อไป (มาตรา 20)

(3) การพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (ส่วนกลาง) ตามมาตรา 10 (7) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ในการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

รายการใด ให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเสนอให้คณะอนุกรรมการกลั่นกรองพิจารณาให้ความเห็นทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการนั้นของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา 21)

(4) การประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยกำหนดให้อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมประกาศการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามรายการที่คณะกรรมการเห็นชอบในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 17 (5) และมาตรา 22)

10. การยกเลิกการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะยกเลิกหรือแก้ไขในกรณีใดบ้าง

เมื่อปรากฏในภายหลังว่าการพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายใดเป็นไปโดยคลาดเคลื่อน หรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หรือ มีข้อเท็จจริงปรากฏที่เปลี่ยนแปลงไป ให้คณะกรรมการมีอำนาจแก้ไขหรือยกเลิกการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรายการนั้นได้ (มาตรา 23)

11. การประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติของประเทศไทย กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติมาตั้งแต่ปี 2552 ต่อเนื่องมาจนถึงปี 2558 ซึ่งมีมรดกภูมิปัญญาฯ ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว มีจำนวน 318 รายการ ใน 7 สาขา ประกอบด้วย

(1) สาขาศิลปการแสดง 67 รายการ เช่น โขน หนังใหญ่ ละครชาตรี โนรา หนังตะลุง กลองยาว ละครพื้นทาง พิณเงี้ยว ฯลฯ

(2) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 57 รายการ เช่น ชิ้นตีนจก ผ้าแพรวา มีดอรัญญิก โองมั่งกรราชบุรี เครื่องเงินไทย ฯลฯ

(3) วรรณกรรมพื้นบ้าน 58 รายการ เช่น นิทานสังข์ทอง นิทานขุนช้างขุนแผน ตำนานพระแก้วมรกต ตำนานสงกรานต์ บททำขวัญข้าว บททำขวัญนาค ฯลฯ

(4) กีฬาภูมิปัญญาไทย 34 รายการ เช่น มวยไทย หมากเก็บ เสือกินวัว หมากรุกไทย ตะกร้อ ลูกข่าง ฯลฯ

(5) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล 35 รายการ เช่น การแสดงความเคารพแบบไทย สงกรานต์ ลอยกระทง พิธีไหว้ครู ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง ฯลฯ

(6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 40 รายการ เช่น ต้มยำกุ้งผัดไทยการนวดไทย ภูมิปัญญาการอยู่ไฟ ภูมิปัญญาการเลี้ยงควายไทย ฯลฯ

(7) สาขาภาษา 27 รายการ เช่น อักษรธรรมล้านนา ภาษาซอง ภาษาพวน ฯลฯ

3.2.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มุ่งให้การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เพื่อป้องกันคนต่างชาติลักลอบนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติไปใช้ประโยชน์โดยมิชอบ เพราะเล็งเห็นความสำคัญในสิ่งที่เกี่ยวข้องทรัพยากรทางชีวภาพและองค์ความรู้อันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงให้ความสนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ เช่น สมุนไพรต่างๆ รวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ และวิธีการรักษาการแพทย์ทางเลือกนอกจากการแพทย์แผนปัจจุบัน เช่น การนวดแผนไทย หรือการรักษาโรคด้วยสมุนไพร และมีความพยายามนำเอาสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไปขอรับความคุ้มครองทางกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การขอรับสิทธิบัตร เป็นต้น อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ²²

(1) การให้ความคุ้มครองแก่สมุนไพร เนื่องจากสมุนไพรเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญยิ่งของประเทศ

(2) เพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เช่น ตำรายาแผนไทย ตำราการแพทย์แผนไทย อันเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ และ

(3) เพื่อสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรเอกชนด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย จัดทำแผนการจัดการพื้นที่คุ้มครองสมุนไพรและมีกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเพื่อสนับสนุนกิจการดังกล่าว

กฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับตำรับยาแผนไทย และตำราการแพทย์แผนไทยที่ราชอาณาจักรเพื่อจัดทำทะเบียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ ดังนี้²³

(1) เป็นหลักฐานอ้างอิงสำหรับประเทศไทย ในการคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และเป็นฐานข้อมูลในการเฝ้าระวังและพิทักษ์สิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในภายในประเทศและระดับสากล

²² จันทรทัต สิริทิกำจร. (2543). *คำอธิบาย: พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 14.

²³ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2542). *การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.2542*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://ptmk.dtam.moph.go.th/summary/index.html> [2559, 29 กุมภาพันธ์].

(2) คัดเลือกภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยตามหลักเกณฑ์ เพื่อเสนอประกาศกำหนดเป็นตำรับยาแผนไทย หรือตำราการแพทย์แผนไทยของชาติ หรือทั่วไป

(3) ปรีวรตแปลความ วิเคราะห์ศึกษาวิจัยหรือพัฒนาตำรับยาแผนไทย หรือตำราการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม

(4) คัดเลือกภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปใช้พึ่งตนเองด้านสุขภาพในระดับชุมชน

นอกจากนั้น พระราชบัญญัตินี้ยังให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย 3 ประเภท²⁴

(1) ตำรับยาแผนไทยของชาติหรือตำราการแพทย์แผนไทยของชาติ

(2) ตำรับยาแผนไทยทั่วไปหรือตำราการแพทย์แผนไทยทั่วไป

(3) ตำรับยาแผนไทยส่วนบุคคลหรือตำราการแพทย์แผนไทยส่วนบุคคล

หากมีผู้ที่ประสงค์จะนำตำรับยาแพทย์แผนไทยและตำราการแพทย์แผนไทยไปใช้ นำตำรับยาแผนไทยของชาติไปขอขึ้นทะเบียนตำรับยาและต้องขออนุญาตผลิตยาตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือนำไปทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนา เป็นตำรับยาใหม่เพื่อประโยชน์ในทางการค้า หรือประสงค์จะทำการศึกษาวิจัยตำราการแพทย์แผนไทยของชาติเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยขึ้นใหม่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางการค้าให้ยื่นคำขอรับอนุญาตใช้ประโยชน์และชำระค่าธรรมเนียม รวมทั้ง ค่าตอบแทนสำหรับการใช้ประโยชน์ดังกล่าวต่อผู้อนุญาต²⁵

ส่วนการคุ้มครองสมุนไพร พระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้การศึกษาวิจัยหรือส่งออกสมุนไพรควบคุม หรือจำหน่าย หรือแปรรูปสมุนไพรควบคุมเพื่อการค้า จะต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตมีอำนาจก่อน²⁶ โดยการครอบครอง การใช้ประโยชน์ การดูแล การเก็บรักษา การขนย้าย การศึกษาวิจัย รวมทั้งการส่งออกเพื่อการค้าและที่มีใช้เพื่อการค้า²⁷ หากมีการฝ่าฝืนไม่ทำการขออนุญาตการนำตำรับยาแผนไทยหรือตำราการแพทย์แผนไทยของชาติ หรือไม่ทำการขออนุญาตการนำสมุนไพรควบคุมไปใช้ประโยชน์ ผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁸ โดยการละเมิดต่อสิทธิของผู้ทรงสิทธิในตำรับยาแผนไทยส่วนบุคคลหรือตำราการแพทย์แผนไทย ส่วนบุคคลไม่ได้ระบุในบทกำหนดโทษตามท้าย

²⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 16.

²⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 19.

²⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 46.

²⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 45.

²⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. มาตรา 78.

พระราชบัญญัตินี้โดยเฉพาะบทลงโทษทางอาญา ดังนั้นผู้ทรงสิทธิต้องใช้มาตรการในทางแพ่งเพื่อเยียวยาเท่านั้น

3.2.5 พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มุ่งให้การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของไทยเกี่ยวกับ “กีฬามวย” หมายความว่า การแข่งขันชกมวยตามกติกาของศิลปะมวยไทยหรือกีฬามวยสากล²⁹ ส่วน “มวยไทย” หมายถึง กีฬามวยไทยศิลปะการต่อสู้ชั้นสูง ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติ และเป็นศิลปวัฒนธรรมการต่อสู้ด้วยอาวุธธรรมชาติของชาติไทย ทั้งยังเป็นกีฬาที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมมา สามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ และเผยแพร่กีฬามวย³⁰ โดยคณะกรรมการมีอำนาจให้ทุน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์และเผยแพร่กิจกรรมกีฬามวย³¹ โดยจัดให้มี “คณะกรรมการกีฬามวย” เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุน และพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนด้วยเช่นกัน

3.2.6 ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 137 ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

[อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560]

มาตรา 138 ผู้ใดต่อสู้ หรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้นได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁹ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542. มาตรา 3.

³⁰ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542. มาตรา 9.

³¹ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542. มาตรา 13.

[อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560]

3.3 กฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของต่างประเทศ

3.3.1 กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (Protection of Cultural Property Act)

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของชาติและได้มีการส่งเสริมจนวัฒนธรรมเกาหลีได้แพร่กระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะการสื่อสารการแสดงออกทางวัฒนธรรมผ่านทางภาพยนตร์หรือศิลปะการแสดงต่างๆ ที่เป็นวัฒนธรรมของชนเผ่าดั้งเดิมในเกาหลีซึ่งมีการสืบทอดกันมาจากอดีต

แนวคิดของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในสาธารณรัฐเกาหลี มีกฎหมายฉบับเดียวที่บัญญัติคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้กับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ กฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่อาจจะสูญเสียชีวิตหรือสูญหาย รวมถึงการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมถูกละเมิดเพื่อส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไป³² คำว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้รับการกำหนดให้เป็นเพลง เต้นรำ ละคร เกมส์ พิธีกร ศิลปะการต่อสู้และศิลปะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและงานฝีมือเช่นเดียวกับเทคนิคการผลิตอาหารและประเภทอื่นๆ ที่เป็นความต้องการในชีวิตประจำวันที่อยู่ในอดีตด้านวิชาการและศิลปะที่มีค่าที่ตีรวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่แสดง ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้ นี้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยไม่ต้องมีรูปแบบที่จับต้องได้ถูกส่งมาจากทักษะและเทคนิคที่ให้เห็นและได้ยิน เพื่อรักษาและดำเนินการส่งผ่านของมรดกทางวัฒนธรรมนี้ ดังนั้นบุคคลที่มีความรู้มากที่สุดและมีทักษะที่รักษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศิลปะหรือเทคนิค นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับและเป็นกำลังใจให้ในการส่งไปยังคนอื่นๆ บุคคลที่ยังคงประสบความสำเร็จและทักษะของที่สำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมถูกกำหนดตามตัวอักษรว่า “ผู้ถือ IC”³³

กฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ใช้ชื่อว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม” โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ คือ การส่งเสริม การเพิ่มประสิทธิภาพทางวัฒนธรรมของผู้คนและนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมของมนุษย์โดยการส่งวัฒนธรรมของชาติผ่านการเก็บรักษาของมรดกทางวัฒนธรรมและการเปิดใช้งาน

³² Pilyoung Park. *Country Report for Intangible Cultural Heritage Safeguarding System in the Republic of Korea*. Introduction. p. 1

³³ *Ibid*, p. 3

การใช้ประโยชน์ของเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม³⁴ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิชาการ เช่น ละครดนตรี การเดินรำ และงานหัตถกรรม รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชน เช่น มารยาท ประเพณีเกี่ยวกับอาหาร เสื้อผ้าที่อยู่อาศัย อาชีพ ศาสนา และพิธีกรรมประจำปี ฯลฯ³⁵

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร หรือภาคเอกชนในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ในการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดำเนินการโดยคณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นในการบริหารมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะตรวจสอบในเรื่องดังต่อไปนี้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์จากมรดกทางวัฒนธรรม

- (1) การกำหนดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของรัฐ และการยกเลิกดังกล่าว
- (2) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของรัฐ และการยกเลิกดังกล่าว
- (3) การรับรู้ของผู้ถือผู้ถือสิทธิศักดิ์หรือองค์กรการถือครองที่สำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการยกเลิกดังกล่าว
- (4) ออกคำสั่งซื้อสำหรับการซ่อมแซมที่สำคัญในการฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมของรัฐที่กำหนด
- (5) การอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงใดๆ กับรัฐที่มีอยู่ของมรดกทางวัฒนธรรมที่รัฐกำหนดหรือการนำออกนอกประเทศ³⁶

2. การบริหารจัดการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีการจัดทำแผนเพื่อการอนุรักษ์การจัดการและการใช้ประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้การบริหารอาจกำหนดแผนขั้นพื้นฐานสำหรับการเก็บรักษาการจัดการและการใช้ประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของรัฐที่กำหนดผ่านการปรึกษาหารือกับนายกเทศมนตรี หรือจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรมได้กำหนดแผนขั้นพื้นฐานในการจัดการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม จะได้แจ้งให้นายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

³⁴ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 1. (Purpose).

³⁵ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 2. (Definitions).

³⁶ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 5. (Designation of Treasures and National Treasures).

ดังกล่าว และนายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องกำหนดและดำเนินแผนการดำเนินงาน ในรายละเอียดการปฏิบัติตามแผนขั้นพื้นฐานส่วนเรื่องที่จะต้องดำเนินการกำหนดและ การดำเนินการตามแผนขั้นพื้นฐานและรายละเอียดของแผนการดำเนินงานจะถูกกำหนดโดย ประธานาธิบดี³⁷

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยจัดให้ มีเงินอุดหนุน ทั้งนี้รัฐอาจให้เงินอุดหนุนเพื่อให้ครอบคลุมทั้งหมดหรือบางส่วนของค่าใช้จ่าย ดังต่อไปนี้

- (1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม
- (2) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำเนินมาตรการดังกล่าวตามที่ระบุไว้ในใดๆ ของอนุ วรรคของ มาตรา 37 (1)
- (3) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการจัดการป้องกันการซ่อมแซมหรือการเตรียมความ พร้อมของระเบียบของรัฐกำหนดมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ นอกเหนือจากที่อยู่ภายใต้วรรค (1) และ (2) และ
- (4) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการคุ้มครองและส่งเสริมที่สำคัญมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม เงินอุดหนุนดังกล่าวจะถูกส่งผ่านนายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าการจังหวัด และการบริหาร จัดการและการใช้งานตามนโยบายของนายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าการจังหวัด รวมถึงในกรณีที่ ผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรมเห็นว่าจำเป็นด้วย³⁸

ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยมีการ กำกับ ผ่านคณะกรรมการมรดกวัฒนธรรมระดับเทศบาล หรือคณะกรรมการมรดกวัฒนธรรมระดับ จังหวัด คณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรมจะถูกสถาปนาขึ้นในเมือง หรือในจังหวัด จะเรียกว่า คณะกรรมการมรดกวัฒนธรรมเทศบาล หรือคณะกรรมการมรดกวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ ตรวจสอบและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การจัดการและการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในเขตอำนาจของนายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดฯ เรื่องที่จำเป็น สำหรับองค์กรในการดำเนินงานอื่นๆ ของวัฒนธรรมเทศบาล หรือวัฒนธรรมจังหวัดคณะกรรมการ

³⁷ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 15. (Formulation of Plans for Preservation, Management and Utilization of Cultural Heritage).

³⁸ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 39. (Subsidies).

มรดกวัฒนธรรมจะถูกกำหนดโดยเทศบาล หรือจังหวัด โดยมีการตรากฎหมายระดับพระราชกฤษฎีกา
รับรอง³⁹

3. การคุ้มครองแหล่งที่มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เมื่อผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรม
พิจารณากำหนดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลังจาก
พิจารณาอย่างละเอียดโดยคณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรม เมื่อผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรม
ได้ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแล้ว ชุมชนที่เป็นผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียนก็จะเป็นเจ้าของ
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น แต่ในกรณีถ้ามีผู้ใดหรือชุมชนใดเป็นผู้ที่สมควรได้รับสิทธิ์ใน
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอื่น ที่ไม่ใช่ผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียนจากผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรม
อาจเป็นเพราะยังไม่ได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว

ดังนั้นหลังจากมีการพิจารณาตรวจสอบตามที่คณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรมเสนอให้
ผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรมจึงสามารถเพิกถอนสิทธิ์ผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียน และสามารถขึ้น
ทะเบียนให้กับผู้ที่มิได้รับสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แท้จริงได้⁴⁰

ในกรณีผู้มีสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมใดๆ ต่อมากเป็นผู้มีคุณสมบัติไม่เหมาะที่
จะถือสิทธิ์ในมรดกดังกล่าว เนื่องจากความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือสถานการณ์พิเศษอื่นๆ
ผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรมอาจยกเลิกสิทธิ์ของผู้ถือดังกล่าว โดยคณะกรรมการมรดกทาง
วัฒนธรรมจะเป็นผู้พิจารณา หากบุคคลในหมู่ผู้ถือสิทธิ์หรือผู้ถือกิตติมศักดิ์ ในมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมมรดกถึงแก่ความตาย การรับรู้ความเป็นเจ้าของผู้ถือสิทธิ์หรือผู้ถือกิตติมศักดิ์จะถูกเพิก
ถอน หากบุคคลในหมู่ผู้ถือสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีผู้เสียชีวิต มรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมอาจถูกเพิกถอนหลังจากพิจารณาโดยกรรมการมรดกทางวัฒนธรรม ถ้าผู้ถือสิทธิ์ใน
มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมใดๆ ที่ได้รับหนังสือแจ้งการเพิกถอนสิทธิ์ ถือว่าผู้ถือสิทธิ์ยอมจำนน
รับทราบใบรับรองการรับรู้ดังกล่าว⁴¹

³⁹ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT, Article 72. (Establishment of Municipal/ Provincial Cultural Heritage Committee)

⁴⁰ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT, Article 6. (Designation of Important Intangible Cultural Heritage).

⁴¹ THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT, Article 13. (Revocation of Designation or Recognition).

การคุ้มครองและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

(1) รัฐต้องปกป้องและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมและการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิม

(2) ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรมอาจจะกำหนดจุดประสงค์ของการส่งเสริมและการเก็บรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีเจ้าของที่เกี่ยวข้องเพื่อรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยให้การฝึกอบรมทักษะฝีมือและศิลปะ โดยการควบคุมของผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการมรดกทางวัฒนธรรม สำหรับการถ่ายโอนที่สำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(3) รัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่นอาจแบกรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับการฝึกอบรมตามวรรค

(4) ภายในวงเงินงบประมาณเพื่อให้บริการฟรีรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกจากภาครัฐกับประชาชนที่เป็นเจ้าของใดๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการฝึกอบรมที่มีไว้สำหรับการถ่ายทอดความสำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(5) ผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับรางวัลการบริหารอาจให้ทุนการศึกษากับผู้รับการฝึกอบรมที่ได้รับการฝึกอบรมสำหรับการถ่ายทอดความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(6) ผู้บริหารของมรดกทางวัฒนธรรมการบริหารอาจจะให้เงินอุดหนุนพิเศษเพื่อทุนกิตติมศักดิ์ถือเป็นสิ่งสำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

(7) เรื่องที่จำเป็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมสำหรับการถ่ายทอดความสำคัญมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และการให้ทุนการศึกษาและทุนพิเศษให้เป็นไปตามที่ประธานาธิบดีกำหนด⁴²

บทกำหนดโทษ (Penal Provisions)

กำหนดโทษปรับและโทษจำคุกสำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้

สรุปกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐเกาหลีได้กำหนดคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่าง (Tangible Culture Property) และอนุสาวรีย์ (Monument) และทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible Culture Property) และภูมิปัญญาดั้งเดิม (Folklore Materials) โดยในส่วนของกรณีการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จะเป็นการรักษาไว้ซึ่งความสำคัญ

⁴² THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION ACT. Article 36. (Protection and Promotion of Important Intangible Cultural Heritage).

ทางประวัติศาสตร์และเพื่อประโยชน์ในด้านวิชาการ โดยผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างหรือมีภูมิปัญญาดั้งเดิมจะถูกกฎหมายกำหนดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้มีการอนุรักษ์และสืบทอดทักษะหรือศิลปะให้แก่บุคคลอื่นซึ่งเป็นไปตามหลักการของวัฒนธรรมที่ต้องมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และในการถ่ายทอดรัฐอาจให้การสนับสนุนด้านภาระค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการฝึกอบรมนั้นด้วย

3.3.2 กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น (Law on Protection of Cultural Properties)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในโลกที่ออกกฎหมายในการคุ้มครองสมบัติทางวัฒนธรรมเมื่อ พ.ศ. 2493 ซึ่งคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมทั้งประเภทที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งได้รับการรักษาและสืบทอดลงมารุ่นสู่รุ่น มีมรดกทางวัฒนธรรมระดับชาติและจากคนในท้องถิ่น ดังนั้นมรดกดังกล่าวได้ปรากฏขึ้นและถูกพัฒนา ประวัติศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นและลักษณะทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการทำ ความเข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศและสำหรับชุมชนที่จะยืนยันเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของพวกเขา นอกจากนี้การเก็บรักษาและการเคารพซึ่งกันและกัน มรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในการเพิ่มขอบเขตและมูลค่าของวัฒนธรรมประเทศญี่ปุ่นในอนาคตเกิดขึ้นภายใต้ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้ถูกกำหนดให้มี “กฎหมายมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่มีตัวตน” หรือ “กฎหมาย วัฒนธรรมพื้นบ้านที่จับต้องไม่ได้” ในขณะที่ทักษะแบบดั้งเดิมและงานฝีมือที่มีความจำเป็นในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมคุณสมบัติได้รับการคัดเลือกเป็น “เทคนิคแบบดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม” คุณสมบัติเหล่านี้มีความสำคัญกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือกำหนด เพื่อได้รับการสนับสนุนสำหรับการเก็บรักษาและการแสดงนิทรรศการสู่สาธารณะ⁴³

กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในสังคมญี่ปุ่นและมีส่วนช่วยในวิวัฒนาการของวัฒนธรรมโลก แต่ในขณะเดียวกันยังสามารถรักษาขนบธรรมเนียม

⁴³ The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p.1

ประเพณีปฏิบัติไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมซึ่งใกล้เคียงกับประเทศเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม ขอบเขตการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมค่อนข้างจะกำหนดไว้อย่างชัดเจน ถึงขอบเขตของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท โดยเฉพาะทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งถูกกำหนดไว้ในนิยามของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่าง และผลงานทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมือง ได้แก่ จารีตประเพณี เกี่ยวกับอาหาร เครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ ความเชื่อทางศาสนา เทศกาลการบันเทิง⁴⁴

กฎหมายดังกล่าวได้แบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ สรุปลักษณะและสาระสำคัญของแต่ละหมวดได้ดังต่อไปนี้

บทบัญญัติในหมวดแรกเป็นข้อความทั่วไปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งขอบเขตของคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” ได้แก่

1. ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่างหรือจับต้องได้ (Tangible Cultural Properties) ได้แก่ อาคาร รูปภาพ งานประติมากรรม งานวรรณกรรม ผลงานทางวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งมีคุณค่าสูงในทางประวัติศาสตร์หรือศิลปะของประเทศ และโบราณวัตถุที่มีคุณค่าสูงในทางวิทยาศาสตร์

2. ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างหรือจับต้องไม่ได้ (Intangible Culture Properties) ได้แก่ ศิลปะและทักษะที่นำมาใช้ในการแสดง ดนตรี งานศิลปะ และผลงานทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างอื่นๆ ซึ่งมีคุณค่าสูงในทางประวัติศาสตร์หรือศิลปะของประเทศ

3. ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมือง (Folk Cultural Properties) ได้แก่ จารีตประเพณีเกี่ยวกับอาหาร เครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ ความเชื่อทางศาสนา เทศกาล การบันเทิง รวมทั้งการจัดอุปกรณ์เพื่อการดังกล่าวซึ่งเป็นสาระสำคัญในการทำความเข้าใจวิถีชีวิตของประชาชน

4. อนุสาวรีย์ (Monuments) ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างและโบราณสถาน ซึ่งมีคุณค่าสูงในทางประวัติศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ของประเทศ อุทยาน สะพาน หุบเขา ชายหาด ภูเขา และสถานที่ที่มีภูมิประเทศสวยงามและมีคุณค่าสูงในเชิงศิลปะ ตลอดจนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ลักษณะทางธรณีวิทยาและแร่ ซึ่งมีคุณค่าในทางวิทยาศาสตร์สำหรับประเทศ

⁴⁴ The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p. 2

5. กลุ่มอาคารโบราณ (Groups of historic buildings) ได้แก่ กลุ่มอาคารโบราณซึ่งมีคุณค่าสูง โดยมีความงามแบบดั้งเดิมเมื่อประกอบกับสภาพแวดล้อม⁴⁵

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยบัญญัติไว้ใน “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” สองเรื่อง คือ⁴⁶

(1) ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible Cultural Properties)

ในประเทศญี่ปุ่น คำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่าง” หมายถึง งานศิลปะการแสดง ดนตรี งานหัตถกรรม และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์หรือศิลปะชั้นสูงสำหรับประเทศ โดยทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้นประกอบด้วยทักษะทางศิลปะของมนุษย์ (Human Technical Artistry) ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และเป็นตัวแทนของทักษะระดับสูงสุดของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมนั้น รัฐบาลอาจกำหนดให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่างเป็น “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่าง” และในขณะเดียวกันก็เป็นการรับรองว่าบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดซึ่งมีทักษะสูงสุดของเทคนิคที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ถือหรือกลุ่มผู้ถือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่างนั้น การรับรองดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อประกันการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยจะรับรองให้หนึ่งในสามรูปแบบ ได้แก่ การรับรองบุคคล (Individual Recognition) การรับรองร่วม (Collective Recognition) และการรับรองกลุ่ม (Group Recognition) ในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ผ่านมารัฐบาลกลางได้จัดสรรงบประมาณพิเศษให้เป็นจำนวนเงินประมาณ 2 ล้านเยนต่อปี ซึ่งเงินดังกล่าวได้นำไปใช้ในการรับรองบุคคลผู้ถือทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เรียกว่า “สมบัติชาติมีชีวิต” (National Living Treasure) และการอุดหนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนที่เกิดจากการฝึกอบรม ผู้สืบทอดทักษะ หรือการแสดงต่อสาธารณะที่จัดโดยผู้ถือกลุ่มที่ได้รับการรับรอง รัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรอื่นๆ

(2) ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมือง (Folk Cultural Properties)

ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กับการดำรงชีวิตประจำวันของคนญี่ปุ่น โดยครอบคลุมทั้งทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างซึ่งได้สืบทอดกันมายาวนาน

⁴⁵ The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p. 3

⁴⁶ Yamamoto Tadanao. (2014). *The Protection of Cultural Properties in Japan: Characteristics and Problems*. ACCU Nara. p. 6

เช่น กริยามารยาททางสังคม การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย อาชีพ ความเชื่อทางศาสนา เทศกาล และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว

รัฐบาลกลางอาจกำหนดให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองที่สำคัญเป็น “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองสำคัญที่มีรูปร่าง” (Important Tangible Folk Cultural Properties) หรือ “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองสำคัญที่ไม่มีรูปร่าง” (Important Intangible Folk Cultural Properties) เพื่อกำหนดมาตรการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมดังกล่าว โดย ณ วันที่ 1 เมษายน 2551 ได้มีการกำหนดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองสำคัญที่มีรูปร่างแล้ว 206 รายการ และทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองสำคัญที่ไม่มีรูปร่างแล้ว 206 รายการ⁴⁷

ในการนี้รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้คำรับรองในการตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในโครงสร้างพื้นฐานของสังคม และจะใช้ความพยายามให้ถึงที่สุดในการปกป้องรักษาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยประชาชนมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการต่างๆ ตามแผนงานที่รัฐกำหนด อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเคารพต่อกรรมสิทธิ์และสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร หรือภาคเอกชน

ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมคือมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นสินทรัพย์ที่มีค่าของชาติซึ่งเพื่อประโยชน์ของประชาชนรัฐบาลและรัฐบาลท้องถิ่นต้องเคารพความเป็นเจ้าของที่ชุมชนหรือประชาชนมีสิทธิ์ ดังนั้นการดำเนินการใดๆ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาวัฒนธรรมกีฬาที่มีผลต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อน

การกำหนดให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นอำนาจของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการวัฒนธรรมกีฬา โดยกำหนดให้องค์กร ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลเป็นผู้ถือสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พร้อมกับแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะมีผลบังคับใช้ในราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการ ต่อมาหากปรากฏว่ามีองค์กร ชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติและมีสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมื่อได้รับการตรวจสอบแล้วรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการวัฒนธรรมกีฬาสามารถประกาศให้เป็นผู้มีสิทธิ์เพิ่มเติมได้⁴⁸ อย่างไรก็ตาม หากมีเหตุผลพิเศษที่ไม่สมควรคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

⁴⁷ Wikimedia commons. (2016). *Commons Category: Important Intangible Folk Cultural Properties*. (Online).

Available: <https://commons.wikimedia.org/wiki/Category: Important Intangible Folk Cultural Properties> [2016, July 19].

⁴⁸ Law for the Protection of Cultural Property. Article 71.

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์สามารถยกเลิกการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ และแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะประกาศราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งแจ้งให้ตัวแทนของผู้ถือหรือองค์กรที่ถือครองสิทธิ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทราบ⁴⁹

ในกรณีทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีค่าสำคัญ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเหล่านี้ของชาวบ้านที่คิด อาคาร และอุปกรณ์พื้นบ้านที่ไม่มีตัวตน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการวัฒนธรรมกีฬา ก็สามารถที่จะกำหนดให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวบ้านที่ไม่มีตัวตนได้ ที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเพื่อระบุทรัพย์สินที่สำคัญทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน⁵⁰

อย่างไรก็ดี หากมีเหตุผลพิเศษที่ไม่สมควรคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเนื่องจากการไม่มีตัวตนอย่างมีนัยสำคัญทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์สามารถยกเลิกการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้ และแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อนที่จะประกาศราชกิจจานุเบกษาอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งแจ้งให้ตัวแทนของผู้ถือหรือองค์กรที่ถือครองสิทธิ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทราบ⁵¹

ชุมชนเป็นเครือข่ายของคนที่มีความรู้สึกของความเป็นตัวตนหรือการเชื่อมโยงแสดงออกมาจากความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกันว่าเป็นรากฐานในการปฏิบัติและการส่งของหรือมีส่วนร่วมับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนจึงมีการปลูกฝังให้เด็กๆ เพื่อเสริมสร้างชีวิตของพวกเขา ด้วยเหตุนี้ชั้นเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมดั้งเดิมและการใช้เครื่องดนตรีญี่ปุ่นได้ปลูกฝังการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่เดือน เมษายน ค.ศ. 2002 เป็นต้นมา⁵² มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้เผชิญกับอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะความเจริญด้านอุตสาหกรรมได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน รากฐานสำหรับการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีจึงขาดการสืบทอด รวมถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มรดกทางวัฒนธรรมคงอยู่ต้องถ่ายทอดส่งต่อให้ลูกหลาน โดยให้การศึกษา อันเป็นการวางรากฐานทางขนบธรรมเนียมที่ดีงามในช่วงเวลาที่ยังเหลืออยู่ให้สืบทอดต่อไป

⁴⁹ Law for the Protection of Cultural Property. Article 72.

⁵⁰ Law for the Protection of Cultural Property. Article 78.

⁵¹ Law for the Protection of Cultural Property. Article 79.

⁵² The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (APCCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p. 9

2. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเทศญี่ปุ่นดำเนินการโดย สภาคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม กฎหมายได้กำหนดให้มีสภาคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยกรรมการจำนวนห้าคนซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานกิจการวัฒนธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้

ประเทศญี่ปุ่นมีการบริหารจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยมีวิธีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนแห่งชาติ อีกทั้งสถาบันวิจัยแห่งชาติฯ จะจัดโปรแกรมการฝึกอบรมผู้สืบทอดและการผลิตภาพยนตร์สารคดีเพื่อรักษาและเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไปสาธารณะ นอกจากนี้ชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่ละคนหรือกลุ่มของผู้ถือจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐ สำหรับโปรแกรมการฝึกอบรมการอนุรักษ์สืบทอด การผลิตและการซ่อมแซมเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกนอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการอนุรักษ์ ซึ่งสังกัดสถาบันมรดกให้การสนับสนุนผ่านการผลิตของแผ่นพับหรือวิดีโอและโดยการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการในประเพณีมุ่งเป้าไปที่ประชาชนในวงกว้าง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมดังกล่าวคือการจัดทำเอกสารจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประกอบการเผยแพร่⁵³

3. การคุ้มครองแหล่งที่มา

ในปัจจุบันการกำหนดตัวตนที่สำคัญทางวัฒนธรรมและการรับรู้ของผู้ถือดังกล่าวจะดำเนินการในพื้นที่ของการแสดงและศิลปประยุกต์ ปัจจุบัน องค์กรที่ได้รับการรับรู้มีทั้งสิ้น 25 องค์กร และได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนพิเศษ (2 ล้านเยนปี) จะได้รับการช่วยให้พวกเขาพัฒนาทักษะหรือศิลปะของพวกเขาและสำหรับการฝึกอบรมผู้สืบทอดที่คาดหวัง ได้รับการยอมรับจากองค์กรได้รับการสนับสนุนบางส่วนสำหรับค่าใช้จ่ายของพวกเขาเกิดขึ้นในการสืบทอดการฝึกอบรมโครงการการเข้าถึงของประชาชน ฯลฯ จัดโดยองค์กรดังกล่าวหรือรัฐบาลท้องถิ่น ฯลฯ⁵⁴

กฎหมายได้กำหนดให้มีสภาคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยกรรมการจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

⁵³ Shigeyuki Miyata. (1950). *The Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in Japan*. Department of Intangible Cultural Heritage, National Research Institute for Cultural Properties Tokyo, Japan.

⁵⁴ The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p. 6

เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานกิจการวัฒนธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้

การคุ้มครองทรัพย์สินมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างในประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมเป็นกฎหมายหลักที่กำหนดกรอบของหลักเกณฑ์และแนวทางในการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่าง โดยมีหลักการทั่วไปในการตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อความก้าวหน้าและการพัฒนาของประเทศ ซึ่งในการดำเนินงานตามกฎหมายดังกล่าวนี้ ได้มีการแบ่งประเภทของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมตามรูปแบบและลักษณะที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง รวมทั้งได้กำหนดมาตรการซึ่งมีความเข้มงวดที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสำคัญของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในแต่ละประเภทกล่าวโดยสรุปคือ สำหรับทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญสูง จะอยู่ภายใต้ระบบการประกาศกำหนด (Designation) หรือคัดเลือก (Selection) ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกิจการวัฒนธรรมจะสามารถใช้อำนาจในการควบคุมการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้โดยตรง ส่วนทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมเป็นพิเศษนั้นจะอยู่ภายใต้ระบบการจดทะเบียน (Registration) ซึ่งเป็นการยอมรับการมีอยู่ของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและผู้ครอบครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ การจำแนกประเภทของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและกระบวนการพิจารณา กำหนดและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางวัฒนธรรมได้ถูกนำมาสรุปไว้ดังนี้⁵⁵

สำหรับการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบศิลปะการแสดงงานฝีมือและทรัพย์สินวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้ถูกกำหนดเป็นหน่วยงานทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและได้รับการสนับสนุน เพราะมีความสำคัญอย่างมาก มีการทบทวนโดยการแต่งตั้งกรรมการ โดยมีผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมเชิงธุรกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรมอิสระในการบริหารสถาบันการวิจัยทรัพย์สินทางวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยเฉพาะ มีภาคีวิชาชีพการแสดงเพื่อรับผิดชอบวิจัยรับผิดชอบในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีส่วนร่วมในการวิจัยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดบันทึกเอกสาร⁵⁶

⁵⁵ HYOKI Satoru. (2007). *Safeguarding Intangible Cultural Heritage in Japan: Systems, Schemes and Activities*.

⁵⁶ The protection of intangible cultural heritage in Japan. (2005). *Database in the Asia-Pacific Intangible Cultural Heritage (ICH). The Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO (ACCU)*. Asian regional meeting of experts in cultural heritage, intangible. Prevention and how to do inventory. (Bangkok, Thailand, 13 to 16 December 2005). p. 7

สำหรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมือง (Folk Cultural Property) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจประกาศกำหนดให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองใดไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญของท้องถิ่น (Important Folk Cultural Property) ได้ โดยเมื่อได้มีการประกาศกำหนดดังกล่าวแล้ว การดำเนินการใดๆ ที่จะมีผลต่อสภาพความคงอยู่ของทรัพย์สินทางวัฒนธรรม หรือการส่งออกจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกฯ จะต้องยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยความสะดวกฯ เป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย 20 วัน ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งผู้อำนวยความสะดวกฯ อาจกำหนดเงื่อนไขหรือสั่งการตามความจำเป็นเพื่อปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่างได้ด้วย นอกจากนี้ผู้อำนวยความสะดวกฯ อาจแนะนำให้ผู้เจ้าของบันทึกทรัพย์สินทางวัฒนธรรมสำคัญที่ไม่มีรูปร่าง นำบันทึกดังกล่าวไปแสดงต่อสาธารณะ พร้อมกับให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นของแต่ละกรณี

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น ได้บัญญัติบทกำหนดโทษทั้งในทางอาญาและโทษทางปกครอง ดังนี้

โทษทางอาญา

(1) การส่งออกทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยความสะดวกฯ มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โดยอาจมีหรือไม่มีการใช้แรงงานหนัก (Hard Labor) หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน⁵⁷

(2) การทำให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญเสียหาย มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โดยอาจมีหรือไม่มีการใช้แรงงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 300,000 เยน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญนั้น จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี โดยอาจมีหรือไม่มีการใช้แรงงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 200,000 เยน⁵⁸

(3) การทำให้สถานที่สำคัญเสียหาย มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี โดยอาจมีหรือไม่มีการใช้แรงงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 300,000 เยน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของสถานที่สำคัญนั้น จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี โดยอาจมีหรือไม่มีการใช้แรงงานหนัก หรือปรับไม่เกิน 200,000 เยน⁵⁹

⁵⁷ Law for the Protection of Cultural Property. Article 106.

⁵⁸ Law for the Protection of Cultural Property. Article 107.

⁵⁹ Law for the Protection of Cultural Property. Article 107-2.

(4) การตัดแปลงทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญ หรือสถานที่สำคัญโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อำนวยการเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญ หรือสถานที่สำคัญดังกล่าว มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 เยน⁶⁰

(5) การปฏิเสธหรือขัดขวางการดำเนินงานเพื่อซ่อมแซมหรือป้องกันความเสียหายแก่สมบัติของชาติหรือสถานที่สำคัญ หรือการปฏิเสธหรือขัดขวางการสำรวจหาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ถูกฝัง มีโทษไม่เกิด 10,000 เยน⁶¹

มาตรการบังคับโทษทางปกครอง ได้แก่

(1) บุคคลใดที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการครอบครองหรือบูรณะซ่อมแซมทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองที่สำคัญ หรือสถานที่สำคัญ หากได้กระทำการใดๆ ที่ทำให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมดังกล่าวเสียหายอันเนื่องมาจากการละเมิดหรือบกพร่องต่อหน้าที่อย่างร้ายแรง จะต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกิน 300,000 เยน⁶²

(2) การฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อำนวยการฯ เกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองที่สำคัญ มีโทษทางปกครองไม่เกิน 300,000 เยน⁶³

(3) การฝ่าฝืนคำสั่งของผู้อำนวยการฯ เกี่ยวกับการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก การเปิดให้สาธารณชนเข้าชมทรัพย์สินทางวัฒนธรรม การสำรวจทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ถูกฝัง หรือการโอนทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองให้แก่บุคคลอื่น โดยไม่ได้เสนอให้แก่อำนาจก่อน มีโทษปรับทางปกครองไม่เกิน 100,000 เยน⁶⁴

(4) บุคคลใดที่ไม่ยอมคืนใบรับรองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่สำคัญหรือทรัพย์สินทางวัฒนธรรมพื้นเมืองที่สำคัญให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือได้แจ้งความเท็จต่อผู้อำนวยการฯ หรือไม่ยอมหรือขัดขวางการดำเนินการเพื่อบูรณะซ่อมแซมทรัพย์สินทางวัฒนธรรมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ จะต้องระวางโทษปรับทางปกครอง ไม่เกิน 50,000 เยน⁶⁵

⁶⁰ Law for the Protection of Cultural Property. Article 107-3.

⁶¹ Law for the Protection of Cultural Property. Article 107-4.

⁶² Law for the Protection of Cultural Property. Article 108.

⁶³ Law for the Protection of Cultural Property. Article 109.

⁶⁴ Law for the Protection of Cultural Property, Article 110.

⁶⁵ Law for the Protection of Cultural Property, Article 111.

4. การทบทวนคำสั่ง

กรณีการทบทวนคำสั่ง หากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในการพิจารณาสั่งห้ามบุคคลใดกระทำการอันอาจกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม การหยุดการแสดงทรัพย์สินทางวัฒนธรรมต่อสาธารณะ การหยุดสำรวจหาทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ถูกฝังหรือในกรณีที่มีผู้คัดค้านการออกคำสั่งอนุญาตให้เปลี่ยนสภาพของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมจากบุคคลใดผู้อำนวยความสะดวกฯ จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเป็นความเห็นประกอบการสั่งการในเรื่องดังกล่าว โดยบุคคลที่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นนั้นประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้อำนวยความสะดวกฯ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนวิธีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ทางปกครอง หรือวิธีการอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง⁶⁶

3.3.3 กฎหมายการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศ สาธารณรัฐประชาชนจีน

กฎหมายการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 1990 เมื่อหน่วยงานการศึกษาวิทยาศาสตร์วัฒนธรรมและคณะกรรมการสาธารณสุขสถานิติบัญญัติของประเทศจีน โดยสภาประชาชนแห่งชาติได้เสนอร่างกฎหมายเพื่อปกป้องวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของชาติไปยังกระทรวงวัฒนธรรม ในเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 2002 ต่อมาเดือนตุลาคมปี 2003 ยูเนสโกได้ร่างอนุสัญญาเพื่อการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ต่อมาประเทศจีนได้เป็นสมาชิกของยูเนสโก ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2004 จึงมีการแก้ไขร่างกฎหมายที่จะปกป้องวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมของชาติที่ดีและสอดคล้องกับอนุสัญญาของยูเนสโก กระทรวงวัฒนธรรมจึงปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งไปยังสภาแห่งรัฐสำหรับบัญญัติกฎหมาย มรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ต่อมาถูกเปลี่ยนชื่อเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่จับต้องไม่ได้⁶⁷

ยูเนสโกประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ในเดือนตุลาคมปี ค.ศ. 2003 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่เต็มไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมก็ได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวในสิงหาคม ค.ศ. 2004 และในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2011 สภาประชาชนแห่งชาติของสถานิติบัญญัติชั้นนำของประเทศ ที่พิจารณาและอนุมัติกฎหมาย

⁶⁶ Law for the Protection of Cultural Property. Chapter 6 Additional Provisions.

⁶⁷ China Culture. (2011). *Intangible Cultural Heritage in china*. (Online). Available: http://www.chinaculture.org/focus/focus/2011cdgjfyj/2011-05/05/content_415171.htm. [2559, 20 June].

เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่บัดนั้นมาความพยายามของ
ประเทศจีนในการปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก็เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองโดยกฎหมาย⁶⁸

กฎหมายการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
มีประวัติความเป็นมาดังนี้กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 2005 กลุ่มเพื่อการคุ้มครองตามกฎหมายของมรดกภูมิ
ปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยกระทรวง
วัฒนธรรมทำหน้าที่ร่างกฎหมายขึ้น โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนหน้า
และมีการวิจัยอย่างละเอียด โดยร่างกฎหมายถูกส่งไปยังสภาแห่งรัฐสำหรับการพิจารณา ในเดือน
กันยายน ปี ค.ศ. 2006 และในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2010 สภาแห่งรัฐได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว
แล้วส่งไปสภาประชาชนแห่งชาติของสภา นิติบัญญัติชั้นนำของประเทศจีนเพื่อทำการตรวจสอบ
และในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2011 ประเทศจีนมีกฎหมายคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรม โดยสภาประชาชนแห่งชาติได้รับรองและมีผลบังคับใช้วันที่ 1 มิถุนายน 2011⁶⁹

ปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น โอเปร่า
(Kunqu) เครื่องดนตรีคลาสสิก (Guqin) การร้องเพลงพื้นบ้านมองโกเลียเทศกาลเรือมังกรและการ
ประดิษฐ์ตัวอักษรภาษาจีน ได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีชื่อมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก
นอกจากนี้มรดกวัฒนธรรมของจีนเกือบ 870,000 รายการ ประเทศจีนได้จัดสรรงบประมาณ
มากกว่าหนึ่งพันล้านหยวน (157 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ที่ใช้เป็นพิเศษเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรม
ของรายการเหล่านี้ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของ
ประเทศจีน กำลังเผชิญสถานการณ์ที่น่ากังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกภูมิปัญญาที่ไม่มีผู้สืบทอด
ซึ่งจะหายไปอย่างรวดเร็ว ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาวิทยาศาสตร์วัฒนธรรม
และสาธารณสุขภายใต้ สภาประชาชนแห่งชาติ กล่าวว่า ในขณะที่บางประเทศและสถาบันได้เก็บ
รวบรวมและซื้อวัตถุที่มีคุณค่าจำนวนมากของประเทศจีน มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และ
จับต้องไม่ได้ จึงก่อให้เกิดความสูญเสียร้ายแรงของทรัพยากรทางวัฒนธรรมของประเทศ ดังนั้น

⁶⁸ Societas et iurisprudencia. (2014). *Law Is a Key to Protecting Intangible Cultural Heritage A closer look at the legislation of intangible cultural heritage*. (Online). Available: http://www.bjreview.com.cn/culture/txt/2013-06/08/content_548379.htm. [2559, 20 June].

⁶⁹ China Culture. (2011). *Intangible Cultural Heritage in china*. (Online). Available: http://www.chinaculture.org/focus/focus/2011cdgjfyj/2011-05/05/content_415171.htm. [2559, 20 June].

จึงเป็นความจำเป็นสำหรับประเทศจีนในการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แน่ใจว่าการดูแลรักษาและการพัฒนาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในประเทศ⁷⁰

กฎหมายการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน บัญญัติรวมทั้งสิ้น 45 มาตรา แบ่งออกเป็น 6 บท คือ บทที่ 1 บททั่วไป บทที่ 2 การสืบสวนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม บทที่ 3 บัญชีของรายการที่ตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม บทที่ 4 มรดกและการแพร่กระจายของตัวตนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม บทที่ 5 หนี้สินที่ต้องรับผิดชอบกฎหมาย บทที่ 6 บทบัญญัติเสริม กฎหมายมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นกฎหมายพื้นฐานในการคุ้มครองวัฒนธรรมของประเทศจีนและเป็นความสำเร็จก้าวสำคัญของกฎหมายประเทศจีน⁷¹

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กร หรือภาคเอกชน

ประเทศจีนให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือองค์กรอื่นๆ ถ้าพลเมืองบุคคลตามกฎหมายและองค์กรอื่นๆ เชื่อว่ารายการของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของประเทศจีน และมีประวัติศาสตร์ วรรณกรรมศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ คุณค่าที่สำคัญพวกเขาอาจแนะนำให้รัฐบาลของประชาชนจังหวัด เขตปกครองตนเอง และเทศบาลโดยตรงภายใต้รัฐบาลกลางหรือหน่วยงานในความดูแลของวัฒนธรรมภายใต้สภาแห่งรัฐที่จะรวมรายการที่กล่าวในบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ⁷² ซึ่งพลเมืองบุคคลตามกฎหมายและองค์กรอื่นๆ สามารถแนะนำได้โดยตรงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีกฎหมายบัญญัติรับรองให้เป็นสิทธิ แสดงถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของพลเมืองบุคคลตามกฎหมายและองค์กรอื่นๆ อย่างชัดเจน เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อันยาวนานของวัฒนธรรม บทบาทของพลเมืองจึงมีความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลวัฒนธรรมให้กับหน่วยงานของรัฐบาล และรัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนบุคคลตามกฎหมายและอื่นๆ องค์กรที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม⁷³

⁷⁰ Societas et iurisprudencia. (2014). *Law Is a Key to Protecting Intangible Cultural Heritage A closer look at the legislation of intangible cultural heritage*. (Online). Available: http://www.bjreview.com.cn/culture/txt/2013-06/08/content_548379.htm. [2559, 20 June].

⁷¹ Fang Zhou. (2014). "Comparative Legal Study of Intangible Cultural Heritage in the UK and China". *Journal of International Commercial Law and Technology*, Vol. 9(4). p. 2

⁷² Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1. 2011). Article 20.

⁷³ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1. 2011). Article 9.

2. ปัญหาการบริหารจัดการ

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เกิดในภาคเดียวกันในประเทศจีนได้มีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติไว้ว่า “รายการเดียวกันของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก็รูปแบบและเนื้อหาที่เก็บรักษาไว้อย่างเต็มที่ในสองภูมิภาคพร้อมกันอาจจะรวมอยู่ในบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ”⁷⁴ การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในรายการเดียวกันที่มีหลายภูมิภาคเป็นผู้อ้างสิทธิมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยรวมอยู่ในบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ

รัฐบาลประเทศจีนยัง ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบพิเศษของการไม่มีตัวตนทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมและการใช้งานที่เหมาะสมของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและการบริการทางวัฒนธรรมที่มีคุณสมบัติในท้องถิ่นและจริยธรรมและศักยภาพของตลาดบนพื้นฐานของการที่มีประสิทธิภาพที่ การป้องกันของรายการเหล่านั้น เมื่อมีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากรายการตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่สืบทอดตัวแทนจะได้รับการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมมรดกและปกป้องวัตถุทางกายภาพและอาคารที่มีส่วนประกอบส่วนหนึ่งของรายการนั้น รัฐบาลของชาวบ้านเหนือระดับเขตจะสนับสนุนหน่วยงานที่ใช้รายการตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในลักษณะที่เหมาะสม หน่วยงานที่ใช้รายการตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในลักษณะที่เหมาะสมอาจมีสิทธิได้รับนโยบายทางภาษีพิเศษที่กำหนดโดยรัฐให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการลดหย่อนภาษี⁷⁵

3. ปัญหาการคุ้มครองแหล่งที่มา

การใช้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จะต้องให้ความเคารพต่อชุมชนหรือประชาชนผู้เป็นเจ้าของ และการใช้งานของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทางเสื่อมเสียหรือบิดเบือนเป็นสิ่งต้องห้าม⁷⁶ โดยรัฐบาลและหน่วยงานทุกระดับจะร่วมกันป้องกันและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงการป้องกันและการรักษาเงินทุนเข้ามาในชุมชน งบประมาณทางการเงิน เพราะบางครั้งการรับการสนับสนุนทางการเงินผู้สนับสนุนก็มุ่งหวังแต่ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ บางครั้งทำให้ละเลยการคุ้มครองรักษามรดกทางวัฒนธรรมไป รัฐบาลจีนจึงสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคชาติพันธุ์พื้นที่ห่างไกลและภูมิภาค

⁷⁴ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 21.

⁷⁵ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 37.

⁷⁶ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 5.

ที่ยากจน⁷⁷ อย่างจริงจัง ในประเทศจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ หน่วยงานในความดูแลของวัฒนธรรม ภายใต้สภาแห่งรัฐจะต้องรับผิดชอบ

สำหรับการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ หน่วยงานในความดูแลของวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นของ หน่วยงานระดับประเทศที่มีความรับผิดชอบในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่อยู่ในเขตการปกครองของตัวเองหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ของรัฐบาลของประชาชนที่อยู่เหนือระดับมณฑลความรับผิดชอบในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและการรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมภายใต้ขอบเขตหน้าที่ของตน⁷⁸ โดยรัฐบาลของประชาชนที่อยู่เหนือระดับเขตจะเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์ของงานเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและสร้างความตระหนักของสังคมทั้งในการปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม⁷⁹

ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้ สภาแห่งรัฐต้องจัดทำบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติและรวมถึงรายการของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของประเทศจีนและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วรรณกรรมศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ที่สำคัญใน บัญชีสำหรับการป้องกัน รัฐบาลของประชาชนในจังหวัดพื้นที่อิสระและเทศบาลโดยตรงภายใต้รัฐบาลกลางต้องจัดทำบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและรวมถึงรายการของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายในภูมิภาคในการบริหารของตัวเองที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างของภาษาจีน ประเทศชาติและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์วรรณกรรมศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ในบัญชีสำหรับการป้องกัน⁸⁰

ในส่วนของ รัฐบาลประชาชนจังหวัดพื้นที่อิสระและเทศบาลโดยตรงภายใต้รัฐบาลกลาง อาจแนะนำไปยังแผนกที่อยู่ในความดูแลของวัฒนธรรมภายใต้รายการสภาแห่งรัฐในบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในจังหวัดของตัวเอง เขตปกครองตนเองของพวกเขา และเทศบาล โดยตรงภายใต้รัฐบาลกลางจะรวมอยู่ในบัญชีของรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ เนื้อหาดังต่อไปนี้จะต้องยื่นเมื่อทำข้อเสนอแนะ

⁷⁷ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 6.

⁷⁸ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 7.

⁷⁹ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 8.

⁸⁰ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 18.

- (1) การแนะนำของรายการรวมถึงชื่อประวัติสภาพปัจจุบันและความคุ้มค่าของรายการ
- (2) การแนะนำของสถานการณ์มรดกรวมทั้งขอบเขตมรดกสายเลือดมรดกมาตรฐานศิลปะของทายาทและผลกระทบทางสังคมของกิจกรรมมรดก
- (3) ข้อกำหนดในการป้องกันรวมถึงวัตถุประสงค์ที่จะต้องตระหนักโดยการป้องกันและมาตรการขั้นต้นและระบบการจัดการนั้นจะต้องถูกนำมาใช้ และ
- (4) เนื้อหาเช่นข้อมูลภาพและเสียงที่อาจช่วยอธิบายรายการ⁸¹

กรณีที่มีการละเมิดต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กฎหมายได้กำหนดบทลงโทษ บุคคลที่ละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายนี้และความเสียหายทางกายภาพและวัตถุสถานที่ที่มีส่วนประกอบส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมถือว่าความรับผิดชอบทางแพ่งตามกฎหมายว่าด้วย หากการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในการบริหารงานรักษาความปลอดภัยของประชาชน โทษสำหรับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะ⁸² และหากมีการละเมิด โดยองค์กรต่างประเทศที่ละเมิดบทบัญญัติของมาตรา 15 ที่กำหนดให้องค์กรในต่างประเทศหรือบุคคลที่ดำเนินการตรวจสอบของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในดินแดนของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องรายงานไปยังหน่วยงานในความดูแลของวัฒนธรรมของรัฐบาลของประชาชนจังหวัดพื้นที่อิสระและเทศบาลโดยตรงภายใต้รัฐบาลกลางเพื่อขออนุมัติ หากมีการฝ่าฝืนไม่ขออนุญาตตามกฎหมายนี้จะต้องได้รับคำสั่งให้ทำสตัยบันออกคำเตือนและมีโทษตามกฎหมายและวัตถุทางกายภาพและข้อมูลที่ได้รับในการสืบสวนคดีโดยฝ่ายอยู่ในความดูแลของวัฒนธรรม ภายใต้กรณีที่น่าร้ายแรงจะต้องถูกปรับไม่น้อยกว่า 100,000 หยวน แต่ไม่เกิน 500,000 หยวน⁸³ และหากการกระทำของบุคคลที่ละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายนี้ หากการกระทำดังกล่าวอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบอาญาตามกฎหมายก็ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาด้วย⁸⁴

⁸¹ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 19.

⁸² Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 40.

⁸³ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 41.

⁸⁴ Law of the People's Republic of China on Intangible Cultural Heritage. (June 1, 2011). Article 42.